

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

**LIETUVOS
AUKŠČIAUSIOJO TEISMO**

PRAKTIKOS APŽVALGA

2017 m. kovas

PARENGTA

LIETUVOS AUKŠČIAUSIOJO TEISMO
TEISĖS TYRIMŲ IR APIBENDRINIMO DEPARTAMENTO

Pastaba. Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo (toliau – ir LAT) procesinių sprendimų santraukos. Šis dokumentas yra skirtas tik informavimo tikslais. Oficialius ir nesutrumpintus sprendimų tekstus galite rasti LAT interneto svetainėje www.lat.lt.

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS	4
ATPK 128 straipsnio 1 dalies taikymas	4
<i>Dėl dvigubo nebaudžiamumo (non bis in idem) principo įgyvendinimo</i>	4
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	5
1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas	5
BK 140 straipsnio ir 248 straipsnio taikymas	5
<i>Dėl šeimos nario sampratos</i>	5
BK 284 straipsnio 1 dalies taikymas	5
<i>Dėl BK 284 straipsnio 1 dalyje ir ATPK 174 straipsnyje įtvirtintų nusikalstamos veikos ir administracinio nusižengimo atskyrimo</i>	5
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas	6
BPK 429 straipsnio taikymas	6
<i>Dėl prokuroro pareiškimo dėl bylos nagrinėjimo pagreitinato proceso tvarka atmetimo</i>	6
III. CIVILINĖS BYLOS	6
Daiktinė teisė	6
<i>Dėl procesinių palūkanų, apskaičiuotų už teisingą kompensaciją už visuomenės poreikiams paimamą žemę, priteisimo</i>	6
<i>Dėl juridinio fakto nustatymo, kad savivaldybė teisėtai pastatė, nepertraukiamai valdė ir jai nuosavybės teise priklauso statiniai</i>	7
<i>Dėl valstybinės žemės nuomos sutarties nutraukimo ir jo padarinių tuo atveju, kai paaiškėja, kad sutartyje nurodyta žemės sklypo naudojimo paskirtis prieštarauja teritorijų planavimo dokumentams</i> ...8	8
Deliktų teisė	9
<i>Dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos reikalavimo atlyginti žalą dėl asmeniui nepagrįstai išmokėtų socialinio draudimo išmokų (išankstinės senatvės pensijos)</i>	9
Sutarčių teisė	10
<i>Dėl faktoringo rezervo sampratos, paskirties ir sutarties šalių turtinių (nuosavybės) teisių į faktoringo rezervo sumą</i>	10
<i>Dėl maisto produktų ir pavojingo krovinio gabenimo kartu, temperatūros režimo laikymosi gabenant maisto produktus tarptautinio vežimo keliais</i>	11
<i>Dėl mokėjimo įstaigų lėšų, esančių banko sąskaitoje, teisinio statuso banko bankroto atveju</i>	12
<i>Dėl finansinių susitarimų dėl skirtumų (CFD sandorių) sąlygų aiškinimo</i>	13
<i>Dėl statybos darbų atlikimo ekspertizės išvados (ne)priėmimo ir reikalavimo atsiskaityti už generalinės rangos paslaugas, nepareikšto priešieškiniu forma, įskaitymo negalimumo</i>	14
Viešieji pirkimai	15
<i>Dėl viešojo konkurso sąlygų reikalavimo atlikti darbus konkrečiu metodu atitikties Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnyje įtvirtintiems reikalavimams</i>	15
<i>Dėl perkančiosios organizacijos vienos iš deliktinės atsakomybės sąlygų – priežastinio ryšio – įrodinėjimo ir nustatymo</i>	16
Civilinio proceso teisė	17
<i>Dėl kreipimosi į Lietuvos vyriausiąjį administracinį teismą dėl poįstatyminių aktų, kuriais VĮ „Infostruktūra“ pavesta vykdyti saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo operatoriaus funkcijas, teikiant atitinkamas paslaugas, atitikties Viešųjų pirkimų ir Konkurencijos įstatymams</i>	17
<i>Dėl vartojimo sutartyje teritorinį teisingumą nustatančios sąlygos sąžiningumo ir teismo teisės ieškinio priėmimo stadijoje pripažinti tokią sąlygą nesąžininga</i>	18
<i>Dėl žyminio mokesčio dydžio nustatymo santuokos nutraukimo byloje</i>	19
<i>Dėl Rusijos Federacijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų subjektų galbūt sudaryto susitarimo dėl tarptautinės jurisdikcijos, nukreipiančio į Rusijos Federacijos teismus, teismo pripažinimo</i>	19
<i>Dėl areštuoto turto realizavimo sustabdymo, kai tas pats turtas areštuojamas dar ir Baudžiamojo proceso kodekso tvarka</i>	21
<i>Dėl baudos už teismo sprendimo nevykdymą skaičiavimo laikotarpio</i>	21
Bankroto teisė	22
<i>Dėl bankrutuojančio fizinio asmens mokumo atkūrimo plano tvirtinimo ir tikslinimo</i>	22
Darbo teisė	23

<i>Dėl galimos darbuotojo diskriminacijos dėl jo dalyvavimo profsąjungos veikloje .....</i>	23
<i>Dėl deliktinės atsakomybės už darbuotojų neperėmimą po bendrovės reorganizavimo skaidymo būdu.</i>	24
Intelektinės nuosavybės teisė.....	24
<i>Dėl registruoto domeno vardo panaikinimo .....</i>	24

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS

ATPK 128 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl dvigubo nebaudžiamumo (non bis in idem) principo įgyvendinimo

Apžvelgiamoje administracinio teisės pažeidimo byloje buvo nagrinėjamas klausimas, ar pažeidėjai M. L. pagal Lietuvos Respublikos saugaus eismo automobilių keliais įstatymo 22 straipsnio 9 punktą pritaikytas apribojimas – galimybė įgyti teisę vairuoti transporto priemonę ne anksčiau kaip po vienerių metų nuo pažeidimo padarymo dienos ir nubaudimas administracine nuobauda – pinigine bauda pagal ATPK 128 straipsnio 1 dalį (Transporto priemonės vairavimas neturint teisės vairuoti), nereiškia dvigubo nebaudžiamumo principo pažeidimo.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad administracinė atsakomybė, realizuota nubaudžiant teisės pažeidėją ATPK straipsnyje numatyta sankcija – pinigine bauda, savo esme, prigimtimi, pobūdžiu ir paskirtimi skiriasi nuo apribojimo, taikyto įgyvendinant Saugaus eismo automobilių keliais įstatyme nustatytus reikalavimus. ATPK prasme administracinė nuobauda yra valstybės prievartos priemonė, paskirta administracinį nusižengimą padariusiam asmeniui, kurios viena iš paskirčių – nubausti pažeidėją. Tuo tarpu Saugaus eismo automobilių keliais įstatymo nuostatomis įgyvendinama saugaus eismo politika nustatant, be kita ko, eismo dalyvių pagrindines teises ir pareigas. Šio įstatymo 22 straipsnio, nustatančio teisės vairuoti transporto priemonės suteikimo pagrindinius reikalavimus, 9 punkte nurodyta, kad asmenys, kurie vairavo transporto priemonę neturėdami teisės ją vairuoti, tokią teisę gali įgyti ne anksčiau kaip po vienerių metų nuo šio pažeidimo padarymo dienos. Taigi, kaip pažymėjo teisėjų kolegija, teisė vairuoti transporto priemonę gali būti suteikta esant tam tikroms sąlygoms, iš jų – tuo atveju, jei asmuo metus laiko nėra padaręs pirmiau nurodyto pažeidimo, todėl toks apribojimas nėra asmens nubaudimas, o tik vienas iš bendrųjų pagrindinių reikalavimų, nustatytų Saugaus eismo automobilių keliais įstatyme.

Nagrinėjamu atveju M. L., kuri 2016 m. balandžio 6 d. ir 2016 m. balandžio 29 d. vairavo transporto priemonę pažeisdama KET 14 punkto reikalavimus, draudžiančius vairuoti transporto priemonę neturint šios teisės, teisėjų kolegijos nuomone, padarė ATPK 128 straipsnio 1 dalyje numatytus pažeidimus, todėl ji administracinę atsakomybę patraukta ir jai paskirta administracinė nuobauda teisėtai. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad tai, jog, nustatius šiuos M. L. padarytus pažeidimus, Saugaus eismo automobilių keliais įstatymą vykduojantys policijos pareigūnai nustatyta tvarka įvedė apie juos duomenis į administracinių teisės pažeidimų registrą ir taip VĮ „Regitra“ realizavo šiuo įstatymu nustatytą apribojimą įgyti teisę vairuoti transporto priemonę (kol nesuėjo vienerių metų terminas nuo pažeidimo padarymo dienos), neprilygsta nubaudimui. Anot teisėjų kolegijos, toks apribojimas yra susijęs tik su teisės vairuoti transporto priemonės suteikimu nustatant sąlygas, kurioms esant asmeniui suteikiama teisė vairuoti transporto priemonę, ir reiškia specialiaame įstatyme įtvirtintų bendrųjų reikalavimų, bet ne administracinės atsakomybės, kaip sankcijos, įgyvendinimą.

Atsižvelgęs į išdėstytus argumentus, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad žemesnės instancijos teismai, patraukdami M. L. administracinę atsakomybę ir pagal ATPK 128 straipsnio 1 dalį paskirdami jai pinigine baudą, dvigubo nebaudžiamumo (*non bis in idem*) principo nepažeidė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 7 d. nutartis administracinio teisės pažeidimo byloje Nr. e2AT-20-222/2017

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

1. Lietuvos Respublikos baudžiamojo įstatymo taikymas

BK 140 straipsnio ir 248 straipsnio taikymas

Dėl šeimos nario sampratos

Apžvelgiamoje baudžiamojoje byloje kasacinis teismas sprendė, ar buvusių sugyventinių (nuteistojo D. J. ir nukentėjusiosios E. P.) santyčiai nusikalstamos veikos padarymo metu savo turiniu galėjo būti priskiriami šeimos narių santykiams, ir pasisakė dėl nuteistojo D. J. nusikalstamos veikos kvalifikavimo pagal BK 140 straipsnio 1 dalį.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad, sprendžiant apie šeimos santykių buvimą, reikia vertinti tų santykių turinį: kartu gyvenančių asmenų požiūrį vienas į kitą, tarpusavio atsakomybės supratimą, atitinkamą pareigų prisiėmimą vienas kitam. Kartu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pateiktą šeimos sampratos išaiškinimą (2011 m. rugsėjo 28 d. nutarimas), kuriame nurodyta, kad konstitucinė šeimos samprata grindžiama šeimos narių tarpusavio atsakomybe, supratimu, emociniu prierašumu, pagalba ir panašiais ryšiais bei savanorišku apsisprendimu prisiimti tam tikras teises ir pareigas, t. y. santykių turiniu, o šių santykių išraiškos forma konstitucinei šeimos sampratai esminės reikšmės neturi.

Teisėjų kolegija, atsižvelgusi į teismų nustatytas faktines bylos aplinkybes, t. y. į tai, kad D. J. ir E. P. nebuvo sutuoktiniai, apie penkerius metus gyveno kartu nesudarę santuokos, begyvendami kartu susilaukė trijų vaikų, tačiau vėliau išsiskyrė, daugiau nei vienerius metus iki aptariamų nusikalstamos veikos padarymo kartu nebegyveno ir bendro ūkio nebevedė, jų nebesiejo artimas emocinis ryšys, padarė išvadą, kad nusikalstamos veikos padarymo metu tarp D. J. ir E. P. egzistavę santyčiai negali būti vertinami kaip pagrįsti tarpusavio atsakomybe, savanoriškais abipusiais įsipareigojimais (finansiniais ir kitokiais), tvirtais emociniais tarpusavio ryšiais ir emociniu prierašumu, siekiu sukurti šeiminius santykius, todėl savo turiniu nebuvo būdingi šeimos nariams.

Dėl to, nusprendęs, kad nukentėjusioji E. P. nusikalstamos veikos prieš ją padarymo metu nebuvo nuteistojo D. J. šeimos narė, kasacinis teismas konstatavo, jog pirmosios instancijos teismas, nuteistojo D. J. nusikalstamą veiką kvalifikavęs pagal BK 140 straipsnio 1 dalį kaip fizinio skausmo sukėlimą žmogui (ne artimajam giminaičiui ar šeimos nariui), o apeliacinės instancijos teismas tokiam veikos kvalifikavimui pritaręs, tinkamai pritaikė baudžiamąjį įstatymą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-77-942/2017

BK 284 straipsnio 1 dalies taikymas

Dėl BK 284 straipsnio 1 dalyje ir ATPK 174 straipsnyje įtvirtintų nusikalstamos veikos ir administracinio nusižengimo atskyrimo

Šioje baudžiamojoje byloje kasatorius skunde, be kita ko, kėlė baudžiamosios atsakomybės pagal BK 284 straipsnio 1 dalį ir administracinės atsakomybės pagal ATPK 174 straipsnį atribojimo klausimą.

Kasacinis teismas, vertindamas nuteistojo M. I. veiksmus, pažymėjo, kad baudžiamoji ir administracinė atsakomybė už viešosios tvarkos pažeidimą atskiriamos pagal kaltininko atliktų veiksmų pobūdį ir veika sukeltus padarinius. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad ATPK 174 straipsnio (Nedidelis chuliganizmas) dispozicija nenumato padarinių, o tik konkrečius veiksmus, būtent: necenzūrinius žodžius, gestus viešosiose vietose, įžeidžiamą kibimą prie žmonių ir kitus panašius veiksmus. Tuo tarpu BK 284 straipsnio 1 dalis apima įžulų elgesį, grasinimus, patyčias, vandališkus veiksmus ir numato padarinius – visuomenės rimties ar tvarkos sutrikdymą. Teisėjų kolegijos nuomone, byloje nustatyti M. I. veiksmai – automobilio persekiojimas ir jo

blokavimas, nukentėjusiojo tampymas po gatvę, vadinimas žeminančiais žodžiais, įremiant jam ir demonstruojant ginklą, atitinka įžūlių elgesį, kuriuo demonstruojama nepagarba aplinkiniams ir aplinkai, t. y. vieną iš alternatyvių BK 284 straipsnio 1 dalyje numatytos nusikalstamos veikos padarymo būdų (agresyvus, moralės požiūriu nepriimtinas, aplinkinius šokiruojantis veikimas ar neveikimas). Teisėjų kolegija taip pat atkreipė dėmesį į tai, kad dėl tokių nuteistojo neteisėtų veiksmų kilo BK 284 straipsnio 1 dalyje numatyti padariniai – realus visuomenės rimties ir tvarkos sutrikdymas.

Atsižvelgęs į išdėstytus argumentus, kasacinis teismas padarė išvadą, kad M. I. padaryta veika pagal jos požymių turinį ir pasireiškimą užtraukia ne administracinę, o baudžiamąją atsakomybę, todėl žemesnės instancijos teismai ją teisingai kvalifikavo pagal BK 284 straipsnio 1 dalį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-66-942/2017

2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo taikymas

BPK 429 straipsnio taikymas

Dėl prokuroro pareiškimo dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka atmetimo

Kasaciniame skunde prokuroras teigė, kad baudžiamąją bylą pagreitinto proceso tvarka nagrinėjęs pirmosios instancijos teismas, nustatęs, kad baudžiamosios bylos aplinkybės nėra aiškios, turėjo ne priimti išteisinamąjį nuosprendį, o perduoti baudžiamąją bylą ikiteisminiam tyrimui atlikti.

Kasacinis teismas nurodė, kad bylos nagrinėjimas teisme pagreitinto proceso tvarka vyksta laikantis BPK V dalies (Bylų procesas pirmosios instancijos teisme) taisyklių, tik vietoj kaltinamojo akto prokuroras perskaito savo pareiškimą dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka (BPK 432 straipsnio 1 dalis). Vadinasi, baudžiamoji byla pagreitinto proceso tvarka vyksta pagal bendras bylos nagrinėjimo pirmosios instancijos teisme taisykles, išskyrus tai, kad byloje nėra surašyto kaltinamojo akto ir vietoj jo įrodymų tyrimo pradžioje yra skaitomas prokuroro pareiškimas dėl bylos nagrinėjimo pagreitinto proceso tvarka, o išnagrinėjus baudžiamąją bylą pagreitinto proceso tvarka, gali būti priimami tokie pat procesiniai sprendimai, kaip ir pirmosios instancijos teisme išnagrinėjus bylą bendra tvarka. Taigi teismas, nagrinėdamas baudžiamąją bylą pagreitinto proceso tvarka, turi teisę atlikti bet kurį procesinį veiksmą, kurį jis gali atlikti nagrinėdamas bylą bendra tvarka (apklausti liudytojus, nukentėjusiuosius, rinkti įrodymus, skirti ekspertizę ir pan.), ir priimti tokių pat rūšių nuosprendžius, kaip ir išnagrinėjęs bylą bendra tvarka. Kartu teisėjų kolegija pažymėjo, kad baudžiamąją bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas teisingai nurodė, kad pagal BPK 429 straipsnio 2 dalį teismas bylą prokurorui perduoda tada, kai yra surašytas iš esmės BPK 427 straipsnio reikalavimų neatitinkantis prokuroro pareiškimas, o šioje byloje aukštesniojo teismo nutartimi buvo konstatuota, kad prokuroro pareiškimas atitinka visus esminius BPK 427 straipsnio reikalavimus.

Atsižvelgusi į išdėstytus argumentus teisėjų kolegija konstatavo, kad apžvelgiamoje byloje teismai BPK normų, reglamentuojančių pagreitintą procesą, nepažeidė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 21 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-70-746/2017

III. CIVILINĖS BYLOS

Daiktinė teisė

Dėl procesinių palūkanų, apskaičiuotų už teisingą kompensaciją už visuomenės poreikiams paimamą žemę, priteisimo

Ieškovė, be kitų reikalavimų, prašė priteisti iš atsakovės 5 proc. dydžio procesines palūkanas už kompensaciją dėl visuomenės poreikiams paimamos žemės. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai priteisė 5 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo teismo sprendimo priėmimo dienos iki visiško teismo sprendimo įvykdymo.

Kasacinis teismas konstatavo, kad Žemės įstatymo 47 straipsnio 1 dalis ir ją aiškinanti kasacinio teismo praktika, taip pat Europos Žmogaus Teisių Teismo išaiškinimai įpareigoja valstybę (jos įgaliotą instituciją) sumokėti savininkui teisingą atlyginimą (kompensaciją) už paimamą jo turtą. Šiame kontekste pažymėtina, kad, be mokėjimo palūkanų, kompensuojamąją funkciją taip pat gali atlikti ir šioje byloje ieškovei priteistos procesinės palūkanos, jeigu teismai nustato faktines aplinkybes, patvirtinančias, kad būtent tokių palūkanų priteisimas labiausiai užtikrina visuomenės poreikiams paimto turto savininko interesus. Apžvelgiamą bylą nagrinėję teismai pripažino, kad egzistuoja pagrindas priteisti procesines palūkanas, nes atsakinga institucija laiku neįvykdė įstatyme nustatytos pareigos sumokėti teisingą kompensaciją. Kasacinio teismo vertinimu, ieškovei priteistos procesinės palūkanos užtikrina, kad jai būtų kompensuota už laikotarpį, per kurį buvo sprendžiamas teisingo atlyginimo nustatymo klausimas, nes šiuo metu ji negalėjo naudotis jai priklausančiomis lėšomis. Aplinkybė, kad teisingo atlyginimo dydis buvo nustatytas tik teismui priimant galutinį sprendimą, nekeičia fakto, kad atsakovė, paėmusi žemės sklypą visuomenės poreikiams, pažeidė savo pareigą teisingai atlyginti ieškovei, ir pati savaime negali panaikinti jos pareigos kompensuoti ieškovei už šios galimybių naudotis jai priklausančiomis lėšomis bei iš to gauti papildomų pajamų apribojimą. Kasacinis teismas atkreipė dėmesį, kad procesinių palūkanų skaičiavimo pradžia ir pabaiga nustatyta įstatyme: procesinės palūkanos mokamos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo (CK 6.37 straipsnio 2 dalis). Bylos iškėlimo momentu laikomas teisėjo rezoliucijos priėmimo momentas (CPK 137 straipsnio 1 dalis). Procesinės palūkanos skaičiuojamos ir priteisiamos ne nuo visos sumos pagal pagrindinę prievolę, o tik nuo ieškinio padavimo momentu likusios neapmokėtos sumos, t. y. nuo nesumokėto skolos likučio. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pakeitė apeliacinės instancijos teismo nutartį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-112-690/2017

Dėl juridinio fakto nustatymo, kad savivaldybė teisėtai pastatė, nepertraukiamai valdė ir jai nuosavybės teise priklauso statiniai

Apžvelgiamoje byloje šalių ginčas kilo dėl statinių teisėtą statybos ir statinių kaip nuosavybės teisės objekto sukūrimo fakto nustatymo. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pareiškimą atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad tam, jog patikrintų nuosavybės teisės įgijimo statybos būdu faktą, teismas turi iširti, ar statyba sukuriant ginčo statinį buvo teisėta, nes nuosavybės teisių į statinį įgijimas galimas ne bet kokios statybos metu, bet tik tokiu atveju, jei statyba buvo vykdoma laikantis jos procesą reglamentuojančių norminių aktų reikalavimų, t. y. jei statybos procesas buvo teisėtas. Siekiant nustatyti, ar ginčo statinių statybos procesas buvo teisėtas, būtina vadovautis tuo metu galiojusiais teisės aktais. Pagal tuo metu galiojusius teisės aktus esminiai statybos būdu sukuriamų daiktų tvarkos reikalavimai buvo vykdyti statybą pagal statybos leidimą ir ją baigti statinio priėmimo naudoti aktu. Tokia tvarka daiktas būdavo suformuojamas kaip kadastrinis vienetas ir tapdavo civilinės apyvartos objektu. Kasacinis teismas konstatavo, kad, pareiškėjai neįrodžius šių sąlygų, teismui nėra pagrindo nustatyti juridinę reikšmę turintį faktą dėl objekto valdymo nuosavybės teise, kadangi nebūtų įrodytas teisėtas nuosavybės objekto sukūrimas.

Šioje byloje nustatyta, kad statiniai, dėl kurių pareikštas reikalavimas, nebuvo įforminti įstatymų nustatyta tvarka (nebuvo tinkamai priimti naudoti). Pareiškėja dėl statinių įteisinimo turi inicijuoti viešojo administravimo procedūras. Kadangi pareiškėja gali kitokia, t. y. ne teismo, tvarka gauti dokumentus dėl kadastrinio vieneto suformavimo ir kadastrinio objekto suformavimo užbaigimo, tai toks faktas negali būti nustatytas CPK XXVI skyriaus nustatyta tvarka.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį galioti.

Dėl valstybinės žemės nuomos sutarties nutraukimo ir jo padarinių tuo atveju, kai paaiškėja, kad sutartyje nurodyta žemės sklypo naudojimo paskirtis prieštarauja teritorijų planavimo dokumentams

Ieškovė prašė pripažinti atsakovės įsakymus ir valstybinės žemės nuomos sutarčių nutraukimą bei ginčo žemės sklypo, esančio Neringoje, išformavimą ir išregistravimą iš Nekilnojamojo turto kadastro neteisėtai ir nepagrįstai, o atsakovė priešiškiniumi prašė įpareigoti ieškovę pašalinti savavališkos statybos padarinius – nugriauti poilsio namelį ir sutvarkyti statybviетę. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė, o priešiškinį tenkino.

Kasacinis teismas nurodė, kad apžvelgiamu atveju susiklostė faktinė situacija, kai valstybė, atstovaujama kompetentingų institucijų, galiojant neteisėtam 2002 m. detaliajam planui, sudarė su ieškove dvi valstybinės žemės nuomos sutartis, kuriose nurodyta pagrindinė tikslinė žemės naudojimo paskirtis – „kitos paskirties žemė“, žemės sklypo naudojimo būdas ir pobūdis – „rekreacinė teritorija, esamų pastatų eksploatacijai“. Teismams konstatavus, kad Neringos miesto savivaldybės tarybos sprendimas, kuriuo minėtas detalusis planas patvirtintas, yra neteisėtas, ir jį panaikinus, faktiškai buvo panaikinta pagal detalųjį planą nustatyta ginčo žemės sklypų naudojimo paskirtis ir tapo vienareikšmiškai aišku, kad nuomojamos valstybinės žemės naudojimo paskirtis – nurodytoji bendrajame (generaliniame) plane (Kuršių nerijos nacionalinio parko planavimo schemoje).

Kasacinis teismas atkreipė dėmesį, kad valstybinės žemės nuomos sutarties objektas, panaikinus detalųjį planą, neišnyko. Byloje nustatyta, kad ginčo žemė galėjo būti naudojama tik miško ūkiui, tačiau teismai nepasisakė, kaip, panaikinus 2002 m. patvirtintą detalųjį planą, turėjo keistis nuomos santykiai pagal ginčo nuomos sutartis, kuriose buvo nurodyta, jog nuomojamas žemės sklypas – kitos paskirties žemė, naudojimo būdas – rekreacinė teritorija esamų pastatų eksploatacijai, kokių veiksmų turėjo imtis ginčo sutarties šalys.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad ginčo nuomos sutartys yra terminuotos. Terminuotų valstybinės žemės nuomos sutarčių sudarymą galima laikyti nuoseklia valstybės institucijų pozicija, atsižvelgiant į ginčo teritorijos reikšmę visuomenei, poilsio namelių didelį nusidėvėjimą, siekti suderinti visuomenės interesą atlaisvinti ginčo teritoriją ir privatų namelių savininkų interesą naudoti tuo metu dar nesunykusius namelius. Išnuomojus valstybinę žemę poilsio nameliams eksploatuoti, sudarytos sąlygos jų savininkams juos naudoti saugaus naudojimo terminą iki kol jie pasieks kritinį nusidėvėjimo lygį ir taps nebenaudojami arba baigsis nuomos sutarčių terminas, kuris negalės būti pratęstas (Naudojamų kitos paskirties valstybinės žemės sklypų pardavimo ir nuomos taisyklių 31.4 punktą). Kasacinis teismas pažymėjo, kad nuomininkas, sudaręs žemės nuomos sutartį tokiomis sąlygomis, turi teisę remontuoti jam nuosavybės teise priklausančius statinius, kuriems eksploatuoti žemė išnuomota (taip, be kita ko, vykdydamas statinio savininko pareigą užtikrinti saugų statinio eksploatavimą), tačiau investicijų ir remonto mastą bei pobūdį (pvz., remontuoti minimaliai ar kapitaliai, pritaikant statinį perkelti į kitą vietovę nepadarant jam žalos) turi pasirinkti savo nuožiūra, atsižvelgdamas į žemės nuomos sutarčių nulemtą perspektyvą turimus statinius esamoje vietoje naudoti tik aiškiai apribotą laikotarpį. Statinio savininkas, nusprendęs remontuoti statinį, prisiima finansines statinio remonto išlaidas, žinodamas žemės sklypo nuomos termino pabaigą ir būsimą pareigą atlaisvinti nuomojamą žemės sklypą.

Šioje byloje nustatytos aplinkybės (tai, kad su ieškove buvo sudarytos valstybinės žemės nuomos sutartys, kurios buvo vykdomos bei galiojančios ir po detaliojo plano panaikinimo; valstybė toleravo tokią padėtį, t. y. laikėsi prisiimtų įsipareigojimų, nenutraukdama nuomos sutarčių, nors faktiškai buvo aišku, kad nuomojamos žemės paskirtis buvo kita nei ta, kuri buvo nurodyta nuomos sutartyse), kasacinio teismo nuomone, leidžia daryti išvadą, kad ieškovė įgijo pagrindą tikėtis naudoti valstybinę žemę ginčo nuomos sutarčių pagrindu šiose sutartyse nustatyta terminą. Valstybė nagrinėjamu atveju veikė pasyviai (iškart nenutraukė nuomos sutarčių, nesiėmė veiksmų duomenims viešame registre apie ginčo žemės naudojimo paskirtį ir būdą pakeisti), taip

prisidėdama prie ieškovės lūkesčių suformavimo, o nuomos sutartis nutraukė prieš jų termino pabaigą. Toks valstybės institucijų elgesys vertintinas kaip valstybės klaida, kuri neturi neproporcingai riboti ieškovės teisės naudoti ginčo žemės sklypus pagal nuomos sutartis.

Kasacinis teismas pažymėjo kad šioje byloje iš esmės ginamas viešasis interesas užtikrinti ypatingą vertę visuomenei turinčios teritorijos naudojimą pagal Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais nustatytą paskirtį. Šioje byloje ginamo viešojo intereso reikšmingas aspektas yra ir tai, kad šis interesas turi būti ginamas, nepažeidžiant ar kaip galima mažiau pažeidžiant pastatų savininkės įgytas teises, konkrečiai – jos ginamą teisę naudotis ginčo žemės sklypu nuomos sutartyse nustatytą terminą. Kadangi nuomos sutarčių terminas baigsis 2017 m. rugsėjo 16 d., kasacinis teismas darė išvadą, jog viešasis interesas tinkamai naudoti ginčo žemę sulaukiant nuomos termino pabaigos ir nesukeliant grėsmės pažeisti nuomininkės interesus bus apgintas iš esmės tuo pačiu momentu kaip ir tuo atveju, jei išnagrinėjus šioje byloje kilusį ginčą nuomos santykiai būtų baigti nuomos sutarčių nutraukimu. Kasacinis teismas konstatavo, kad nuomos sutarčių nutraukimas besibaigiant jų galiojimo terminui būtų neproporcinga viešojo intereso gynimo priemonė, todėl ginčo nuomos sutartys paliktinos galioti iki sutartyse nustatyto nuomos termino pabaigos, panaikinant skundžiamą atsakovės įsakymą dėl sutarčių nutraukimo.

CK 6.550 straipsnio 3 dalyje nurodyta, jog žemės nuomos sutarties sąlygos, nustatančios, kaip naudoti išsinuomotą žemę, neturi prieštarauti aplinkos apsaugos, gretimų žemės sklypų savininkų ar naudotojų bei visuomenės interesams, o CK 6.157 straipsnio 1 dalyje pažymėta, kad šalys savo susitarimu negali pakeisti, apriboti ar panaikinti imperatyviųjų teisės normų galiojimo ir taikymo. Tai reiškia, kad kai ginčo sutarčių nuostatos prieštarauja teisės normoms, būtina laikytis teisės normų reikalavimų. Ieškovė iki nuomos sutarčių termino pabaigos gali naudotis nuomojamu žemės sklypu, atsižvelgdama į teisės aktais nustatytą žemės sklypo naudojimo ir apsaugos režimą.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pakeitė pirmosios ir apeliacinės instancijos teismo procesinius sprendimus, tenkindamas ieškinio dalį ir atmesdamas priešieškinį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-146-687/2017

Deliktų teisė

Dėl Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos reikalavimo atlyginti žalą dėl asmeniui nepagrįstai išmokėtų socialinio draudimo išmokų (išankstinės senatvės pensijos)

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl ieškovo Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos (toliau – VSDFV) teisės reikalauti iš atsakovės (darbdavės) atlyginti jos buvusiam darbuotojui išmokėtos išankstinės senatvės pensijos sumą, kai teismo sprendimu darbuotojo atleidimas iš darbo pripažintas neteisėtu ir atleidimo iš darbo data nukeliama (dėl ko darbuotojas per tą laikotarpį neturėjo teisės į pensiją). Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas sprendė priešingai – ieškinį atmetė.

Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 18 straipsnio, reglamentuojančio atsakomybę už Valstybiniam socialinio draudimo fondui padarytą žalą, 1 dalies nuostata, kad juridiniai arba fiziniai asmenys, dėl kurių kaltės Valstybinio socialinio draudimo fondo administravimo įstaigos neteisėtai išmokėjo apdraustiesiems asmenims tam tikras išmokas arba kurių neteisėtais (kaltais) veiksmais buvo padaryta kitokia turtinė žala Valstybiniam socialinio draudimo fondui, privalo tą žalą atlyginti įstatymų nustatyta tvarka, reiškia, kad žalos atlyginimui taikytinos bendrosios CK įtvirtintos civilinės atsakomybės taisyklės. Kasacinis teismas nurodė, kad pagal Valstybinių socialinio draudimo senatvės pensijų išankstinio mokėjimo įstatymo 12 straipsnį išankstinės senatvės pensijos gavėjas (fizinis asmuo), o ne jo esamas ar buvęs darbdavys, turi pranešti VSDFV teritoriniam skyriui apie aplinkybes, turinčias įtakos šios pensijos dydžiui ar mokėjimui. Apie asmens kreipimąsi dėl išankstinės senatvės pensijos, tokios pensijos skyrimą ir mokėjimą nėra pranešama to asmens buvusiam darbdaviui, įskaitant ir atvejus, kai vyksta šio asmens ir jo buvusio darbdavio teisinis ginčas dėl darbo santykių pasibaigimo teisėtumo. Kasacinis teismas konstatavo, kad įstatyme nėra nustatyta darbdavio pareigos pranešti VSDFV teritoriniam skyriui apie teisminį ginčą

dėl darbo santykių nutraukimo su dirbusiu asmeniu, dėl kurio yra atliekamos išankstinės senatvės pensijos skyrimo, mokėjimo procedūros. Kasacinis teismas pažymėjo, kad po teismo sprendimo, kuriuo darbuotojo atleidimas iš darbo pripažintas neteisėtu, įsiteisėjimo pasibaigus darbuotojo ir atsakovės darbo santykiams, atsakovė informavo VSDFV teritorinį skyrių ir taip įvykdė teisinę pareigą, nustatytą Valstybinio socialinio draudimo įstatymo 10 straipsnyje, pateikti teritorinei registro tvarkymo įstaigai duomenis apie apdraustą valstybinio socialinio draudimo pabaigą, taip neatliko neteisėtų veiksmų. Kasacinis teismas sprendė, kad mokėtos išankstinės senatvės pensijos permoka atsirado ne dėl atsakovės neteisėtų veiksmų, todėl apeliacinės instancijos teismas pagrįstai sprendė, kad atsakovė nėra teisiškai atsakinga už permokos atlyginimą, ir tokio ieškovo reikalavimo atsakovei netenkino. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas apeliacinės instancijos teismo sprendimą paliko nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-108-687/2017

Sutarčių teisė

Dėl faktoringo rezervo sampratos, paskirties ir sutarties šalių turtinių (nuosavybės) teisių į faktoringo rezervo sumą

Apžvelgiamoje byloje ieškovė (finansuotoja) teigė, kad ji be teisinio pagrindo grąžino atsakovei (klientei) pagal faktoringo sutarties sąlygas rezervuotus pinigus, todėl teismo prašė jai juos priteisti iš atsakovės. Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, o apeliacinės instancijos teismas sprendė priešingai – ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad faktoringo sutartis visada yra atlygintinė ir gali būti sudaroma ne tik finansavimo tikslu, bet ir kaip prievolės įvykdymo užtikrinimo priemonė. Įstatyme nereglamentuoti faktoringo atlyginimo finansuotojui, faktoringo išmokų dydžio ir jų mokėjimo tvarkos klausimai. Taigi, faktoringo sutarties šalys laisvos susitarti (CK 6.156 straipsnis) ir nustatyti sutarties sąlygas dėl finansuotojo paslaugų atlygintinumo, faktoringo išmokos už kliento perleidžiamą reikalavimą dydį, atsakomybės ribas, kiek jos neprieštarauja finansuotojo, apžvelgiamos bylos atveju – banko, veiklą reglamentuojantiems teisės aktams. Esant sutarties šalių ginčui dėl jų valios, įtvirtintos faktoringo sutartyje, tikrieji šalių ketinimai aiškintini, vadovaujantis CK 6.193 straipsnyje nurodytomis sutarčių aiškinimo taisyklėmis. Kasacinis teismas nurodė, kad ginčo faktoringo sutartyje nustatytas kliento bankui mokamas atlyginimas. Jį sudaro limito mokestis, palūkanos ir administravimo mokestis, nurodyti šių mokesčių dydžiai ir mokėjimo tvarka. Sutarties priede nustatytas faktoringo išmokos (mokslinėje literatūroje dar vadinamos faktoringo avansu) 90 proc. koeficientas. Tai reiškia, kad bankas, gavęs (nupirkęs) iš kliento konkrečiam šio skolininkui paruoštą už suteiktas paslaugas ar parduotas prekes sąskaitą faktūrą ir patikrinęs jos pagrįstumą, sumoka klientui 90 proc. dydžio išmoką, atskaitęs iš šios sumos apskaičiuotą banko atlyginimą. Likusi sąskaitos faktūros 10 proc. suma po sąskaitos faktūros pateikimo klientui neišmokama, ji lieka banko žinioje pagal faktoringo sutarties sąlygas. Iš ginčo faktoringo sutarties sąlygų matyti, kad faktoringo rezervas iš esmės skirtas galimiems finansuotojo nuostoliams užtikrinti ir jiems padengti, jei klientas ar kliento skolininkas netinkamai vykdytų prievolinius įsipareigojimus.

Kasacinis teismas, remdamasis CK 6.910 straipsnio nuostatomis bei praktikoje pateiktais faktoringo sutarties esmės aiškinimais, suformulavo tokią taisyklę: faktoringo rezervas – tai piniginių sumų skirtumas tarp skolininkui kliento išrašytoje sąskaitoje faktūroje nurodytos sumos ir avansinės faktoringo išmokos (išmokos koeficiento), sumokėtos finansuotojo klientui už perleistą reikalavimą į skolininką. Faktoringo rezervas, jeigu šalys nesusitarė kitaip, nuosavybės teise priklauso klientui ir lieka finansuotojo žinioje iki kliento skolininkas atsiskaitys su finansuotoju. Tokiu atveju faktoringo rezervo suma paprastai skirta kliento prievolėms finansuotojui užtikrinti ir galimiems nuostoliams atlyginti. Faktoringo rezervo suma (jos dalis, likusi po nuostolių išskaitymo), kliento skolininkui atsiskaičius su finansuotoju ir finansuotojui atskaičius pagal

sutarties sąlygas nuostolius, jei tokių atsirado, išmokama klientui, nes finansuotojas į šią pinigų sumą pagal sutartį neturi nuosavybės teisių.

Atsižvelgdamas į tai, kad ginčo faktoringo sutartyje klientės mokamas bankui (ieškovei) atlyginimas apibrėžtas (konkretizuotas), joje nenustatyta, kad faktoringo rezervas yra faktoringo atlyginimo dalis, be to, ši sutartis ginčo metu jau buvo pasibaigusi kaip tinkamai įvykdyta, kasacinis teismas sprendė, kad bankui gavus (išieškojus) iš klientės skolininkės sąskaitoje faktūroje nurodytą skolą ir atskaičius nuostolius, jei tokių pagal sutarties sąlygas atsirado, faktoringo suma turėjo būti gražinama klientui, nes bankas neturėjo teisinio pagrindo šią sumą pripažinti savo nuosavybe. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-105-219/2017

Dėl maisto produktų ir pavojingo krovinio gabenimo kartu, temperatūros režimo laikymosi gabenant maisto produktus tarptautinio vežimo keliais

Apžvelgiamoje byloje ieškovė prašė priteisti nuostolius dėl krovinio (maisto produktų) sugadinimo, nes maisto produktai buvo gabenami kartu su akumuliatoriais bei nesilaikant CMR važtaraštyje nustatyto temperatūros režimo. Pirmosios instancijos teismas ieškinį atmetė, o apeliacinės instancijos teismas sprendė priešingai – ieškinį tenkino.

Kasacinis teismas konstatavo, kad 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) dėl maisto produktų higienos Nr. 852/2004 neįtvirtina absoliutaus draudimo vežti maisto produktų su kitais dalykais, tačiau nustato tokius ribojimus: 1) maisto produktai negali būti vežami su kitais dalykais, jeigu dėl kitų dalykų pervežimo kyla taršos grėsmė; 2) jei maisto produktai pervežami su kitais dalykais, jie turi būti efektyviai atskiriami vieni nuo kitų. Reglamentas 852/2004 nedetalizuoja sąvokų „taršos (kuri apibrėžiama kaip rizikos egzistavimas arba atsiradimas) grėsmė“ ar „efektyvus atskyrimas“. Taigi, teismas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, vertina, ar kyla taršos grėsmė, ar gabenami maisto produktai ir kiti dalykai yra efektyviai atskirti.

Kasacinis teismas nurodė, kad teisės aktų reikalavimai įpareigoja, jog ginčo maisto produktai būtų gabenami gamintojo nurodytoje temperatūroje. Kasacinis teismas pažymėjo, kad 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) dėl maisto produktų higienos Nr. 852/2004 II priedo „Bendrieji higienos reikalavimai visiems maisto verslo operatoriams“ IX skyriaus „Maisto produktams taikomos nuostatos“ 5 punkte nurodyta, kad žaliavos, ingredientai, tarpiniai ir gatavi produktai, dėl kurių gali veistis patogeniniai mikroorganizmai ar susidaryti toksinai, negali būti laikomi temperatūroje, kurioje juos laikant jie gali kelti riziką sveikatai. Negalima pertraukti šalčio grandinės. Tačiau ribotą laiką leidžiama praktiniais sumetimais nesilaikyti temperatūros kontrolės maistą ruošiant, vežant, kraunant į sandėlius, dedant į vitrinas ar pateikiant vartotojui, jeigu toks temperatūros režimo nesilaikymas nekeltų rizikos sveikatai. Taigi, tam tikras nuokrypis nuo temperatūros režimo vežant maisto produktus pagal teisės aktus yra galimas, jei nekeltų rizikos sveikatai. Atsižvelgdamas į teisinį reglamentavimą, kasacinis teismas konstatavo, kad apžvelgiamu atveju, jeigu CMR važtaraštyje nurodyta temperatūra atitinka ginčo maisto produktų gamintojo vadovaujantis teisės aktais nustatytą temperatūrą, kurioje jie išlieka saugūs visą tinkamumo vartoti terminą (galiojimo laiką), ir ieškovei pateikus įrodymus, kad nesilaikyta CMR važtaraštyje nustatyto temperatūros režimo, galima laikyti, kad CMR važtaraštyje nurodytos temperatūros nesilaikymas reiškia ginčo maisto produktų nesaugumą ir sugadinimą. Tada atsakovei tenka pareiga įrodyti, kad toks temperatūros režimo nesilaikymas nesukelia rizikos sveikatai ir ginčo maisto produktus galima saugiai vartoti visą to produkto tinkamumo vartoti terminą (galiojimo terminą), t. y. kad ginčo maisto produktai nesugedo. Tačiau tuo atveju, jeigu CMR važtaraštyje nurodyta temperatūra nesutampa su gamintojo vadovaujantis teisės aktais nustatyta temperatūra, kurioje jie išlieka saugūs visą tinkamumo vartoti terminą (galiojimo laiką), ir ieškovei pateikus įrodymus, kad nesilaikyta CMR važtaraštyje nustatyto temperatūros režimo, turi būti vertinama, ar buvo nukrypta ir nuo gamintojo vadovaujantis

teisės aktais nustatytos temperatūros, kurioje jie išlieka saugūs visą to produkto tinkamumo vartoti terminą (galiojimo terminą). Jeigu nuo gamintojo nustatytos temperatūros nebuvo nukrypta, tada ieškovei tenka pareiga pateikti įrodymus, kad nuokrypis nuo CMR nurodytos temperatūros, įvertinant tokio nuokrypio dydį ir trukmę, yra toks, kad maisto produktai kelia riziką sveikatai ir dėl šių pažeidimų yra nebetinkami naudoti (sugedo). Atsižvelgdamas į tai, kad bylą nagrinėję teismai netyrė, ar CMR važtaraštyje nurodyta temperatūra atitinka gamintojo vadovaujantis teisės aktais nustatytą temperatūrą, kurioje jie išlieka saugūs visą jų galiojimo laiką, kasacinis teismas bylą gražino iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-98-687/2017

Dėl mokėjimo įstaigų lėšų, esančių banko sąskaitoje, teisinio statuso banko bankroto atveju

Ieškovė (mokėjimo įstaiga) prašė pripažinti, kad atsakovo (bankrutuojančio banko) sąskaitose esantys pinigai yra ne atsakovo nuosavybė, ir įpareigoti juos gražinti ieškovei. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

CK 6.955 straipsnio 1 dalis įpareigoja patikėtinį, sudarant savo vardu sandorius, susijusius su jam perduotu patikėjimo teise turtu, atskleisti veikimą turto patikėjimo teise. Kasacinis teismas konstatavo, kad, šio fakto neatskleidus, sudarant banko sąskaitos sutartį ar įmokant lėšas į sąskaitą banke, laikytina, jog banko sąskaitos sutartį sudarantis ar lėšas įnešantis asmuo veikia asmens, kurio vardu atidaryta sąskaita, vardu. Kasacinis teismas pažymėjo, kad pagal CK 6.928 straipsnį CK šeštosios knygos XLVI skyriaus, reglamentuojančio banko sąskaitos teisinius santykius, normos taikomos ir bankų korespondentinėms bei kitokioms sąskaitoms, jeigu įstatymai ar bankų veiklos teisės aktai nenustato ko kita. Pagal Mokėjimo įstaigų įstatymo 4 straipsnio 3 dalį mokėjimo įstaiga, teikdama vieną ar daugiau mokėjimo paslaugų, gali turėti tik mokėjimo sąskaitas, skirtas tik mokėjimo paslaugoms teikti. Minėta mokėjimo sąskaita priskirtina prie kitokių sąskaitų, kurioms taikomos pirmiau aptartos CK šeštosios knygos XLVI skyriaus teisės normos, įskaitant ir CK 6.913 straipsnio normą, kadangi galiojantys teisės aktai (Mokėjimo įstaigų įstatymas, Mokėjimų įstatymas, Finansų įstaigų įstatymas, kt.) nenustato kitokio teisinio reguliavimo. Kasacinis teismas darė išvadą, kad ieškovė neatskleidė bankui lėšų valdymo patikėjimo teise fakto, todėl negali juo remtis.

Kasacinis teismas nurodė, kad nei Mokėjimo įstaigų įstatymas, nei Mokėjimų įstatymas *expressis verbis* (aiškiais žodžiais; tiesiogiai), reglamentuodami mokėjimo įstaigos vardu atidarytą sąskaitą, neįvardija jos kaip depozitinės. Tačiau, remiantis tiek kasacinio teismo praktikoje pateiktu depozitinės sąskaitos sampratos aiškinimu, tiek teisės aktuose įtvirtintu depozitinės sąskaitos apibrėžimu, kredito įstaigoje mokėjimo įstaigos atidaryta sąskaita, kurioje atskirai saugomos mokėjimo paslaugų vartotojų gautos lėšos mokėjimo operacijoms vykdyti, kai šios lėšos yra mokėjimo paslaugų vartotojų nuosavybė ir į jas negali būti nukreiptas išieškojimas pagal mokėjimo įstaigos skolas (Mokėjimo įstaigų įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 1 punktą), gali būti laikoma depozitine sąskaita. Tokioje sąskaitoje mokėjimo įstaiga pagal įstatymą laiko ne sau, o kitiems asmenims nuosavybės teise priklausančias lėšas, į kurias negali būti nukreiptas išieškojimas pagal mokėjimo įstaigos skolas. Kasacinis teismas išaiškino, kad tam, kad tokia depozitinei sąskaitai nebūtų taikoma CK 6.913 straipsnyje įtvirtinta bendroji taisyklė, šalių susitarime dėl sąskaitos, be kita ko, turi būti aiškiai ir nedviprasmiškai susitarta dėl kliento mokėjimų bankui (kredito įstaigai) už lėšų saugojimo depozitinėje sąskaitoje paslaugas, dėl draudimo bankui (kredito įstaigai) disponuoti sąskaitoje esančiomis lėšomis. Taigi ne visos depozitinės sąskaitos (tokios laikomos, remiantis teisės aktais nustatytu jų statusu ir (ar) šalių sudarytu susitarimu) priskiriamos prie nurodytų CK 6.56 straipsnyje, kurioms taikoma apsauga banko bankroto atveju pagal CK 6.56 straipsnio 8 dalį. Sprendžiant, ar tam tikrai depozitinei sąskaitai taikoma nurodyta apsauga, atsižvelgiama į lėšų pervedimo į depozitinę sąskaitą pagrindą, asmens, atidariusio sąskaitą, teisinį statusą ir kitas aplinkybes, kurios pagrįstų CK 6.56 straipsnio 8 dalyje įtvirtintos išimties taikymą. Apžvelgiamu atveju bylą nagrinėję teismai nenustatė, kad ginčo šalys, sudarydamos banko

sąskaitos sutartį, buvo susitarusios dėl depozitinių sąskaitų atidarymo ar dėl draudimo bankui disponuoti sąskaitose esančiomis lėšomis.

Kasacinis teismas konstatavo, kad mokėjimo įstaiga savo aptartą prievolę dėl mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų išsaugojimo gali įgyvendinti dviem Mokėjimo įstaigų įstatymo 15 straipsnio 1 dalyje nustatytais būdais: atskirdama mokėjimo paslaugų vartotojų lėšas nuo kitų mokėjimo įstaigos lėšų 15 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta tvarka arba jas apdrausdama Mokėjimo įstaigų įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 2 punkte nustatyta tvarka. Minėtame Mokėjimo įstaigų įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 1 punkte yra įtvirtintas mokėjimo paslaugų vartotojų lėšų atskyrimo nuo mokėjimo įstaigos kitų lėšų principas. Kasacinis teismas darė išvadą, kad iš mokėjimo paslaugų vartotojų arba iš kito mokėjimo paslaugų teikėjo gautų lėšų atskyrimo nuo kitų fizinių arba juridinių asmenų, kurie nėra mokėjimo paslaugų vartotojai, lėšų principas skirtas mokėjimo įstaigos ir mokėjimo paslaugų vartotojų santykiams reguliuoti ir mokėjimo paslaugų vartotojams mokėjimo įstaigos bankroto atveju apsaugoti, kad nebūtų nukreipti išieškojimai pagal mokėjimo įstaigos prievolės į mokėjimo paslaugų vartotojų lėšas. Tačiau šis principas nėra skirtas apsaugoti mokėjimo įstaigos mokėjimo paslaugų vartotojų lėšoms kredito įstaigos, kurioje mokėjimo įstaiga turi mokėjimo sąskaitą ir kurioje laiko mokėjimo paslaugų vartotojų lėšas, bankroto atveju ir nelemia CK 6.913 straipsnyje įtvirtintos bendrosios taisyklės išimties.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-124-611/2017

Dėl finansinių susitarimų dėl skirtumų (CFD sandorių) sąlygų aiškinimo

Šalys sudarė finansinį susitarimą, kuriuo susitarė dėl finansinio sandorio dėl išvestinės finansinės priemonės – skirtumo sandorio (sandorio dėl kainų skirtumo) (angl. *contract for difference*, toliau – ir CFD sandoris) – sudarymo. Pagal šį susitarimą, ieškovas ir atsakovė sudarė konkretaus tipo – *long* pozicijos CFD sandorį (angl. *long position CFD*) dėl AB banko SNORAS akcijų, siejamą su finansinių priemonių pirkimu ir vėlesniu pardavimu, kai investuotojas naudos gauna tuo atveju, jeigu finansinio turto kaina ateityje (užbaigimo vertė), lyginant su CFD sandorio sudarymo metu buvusią vertę (pradinę vertę), kyla. Ieškovas teismo prašė įpareigoti atsakovę užbaigti sudarytą šalių finansinį susitarimą pagal patvirtinimo dėl CFD sandorio užbaigimo sąlygas; panaikinti atsakovės raštą dėl vienašališko finansinio susitarimo veikimo atnaujinimo ir pripažinti jį nesukeliančiu jokių pareigų ieškovui. Apžvelgiamoje byloje tarp šalių kilo ginčas dėl nurodyto konkretaus CFD sandorio užbaigimo ir šio sandorio užbaigimo vertės. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas nurodė, kad šalys finansinio susitarimo dėl skirtumų sandorio patvirtinimu susitarė, kad CFD sandorio termino pabaigos diena yra 2011 m. gruodžio 1 d. Atsakovė 2011 m. gruodžio 2 d. raštu ir prie jo pridėtu 2011 m. lapkričio 11 d. finansinio susitarimo dėl skirtumų sandorio užbaigimo patvirtinimu pranešė ieškovui apie ginčo CFD sandorio užbaigimą. Kasacinis teismas, įvertinęs finansinio susitarimo dėl skirtumų sąlygas dėl CFD sandorių sudarymo ir pakeitimo pagal sutarčių aiškinimo taisyklės, įtvirtintas CK 6.193–6.195 straipsniuose, darė išvadą, kad susitarimo sąlygos nenustato atsakovės teisės vienašališkai keisti galiojančio sandorio sąlygas ar atnaujinti užbaigtų sandorių galiojimą. Tokia atsakovės teisė taip pat nenustatyta ir įstatymuose. Kasacinis teismas sprendė, kad ieškovo reikalaujama panaikinti atsakovės raštu atsakovė neturėjo teisės atnaujinti 2011 m. gruodžio 2 d. raštu užbaigto CFD sandorio galiojimo.

Kasacinis teismas nurodė, kad, remiantis sutarčių privalomumo ir vykdytinumo principais, sprendžiant dėl ginčo CFD sandorio užbaigimo vertės, privaloma vadovautis finansinio susitarimo sąlygomis, kurių nėra viena šalių neginčija. Taigi pagal šalių sudarytą susitarimą finansinių priemonių vertę, tiek sudarant, tiek užbaigiant CFD sandorius, nustato atsakovė savo nuožiūra pagal finansinio susitarimo 6.2 punkto sąlygas. Situacija, kaip nustatoma sandorio užbaigimo vertė esant emitento nemokumui, susitarime atskirai neaptarta, todėl tokiu atveju, sprendžiant dėl sandorio užbaigimo

vertės, teisėjų kolegijos vertinimu, privaloma vadovautis finansinio susitarimo 6.2 punkto nuostata. Kasacinis teismas, įvertinęs šią susitarimo sąlygą pagal sutarčių aiškinimo taisyklės, sprendė, kad tais atvejais, kai užbaigiant CFD sandorį objektyvūs rinkos duomenys dėl finansinės priemonės vertės sandorio užbaigimo dieną dėl kokių nors objektyvių priežasčių nėra žinomi, atsakovė užbaigimo vertę nustato savo nuožiūra, remdamasi kitais rinkos duomenimis, paskelbtais ar kitaip prieinamais tuo metu. Kadangi šio banko akcijų vertė ginčo CFD sandorio užbaigimo dieną (t. y. 2011 m. gruodžio 1 d.) nebuvo žinoma, atsakovė, įgyvendinama finansinio susitarimo 6.2 punkte suteiktą jai teisę, CFD sandorio užbaigimo vertę nustatė pagal banko akcijų vertę, buvusią paskutinę dieną, kai vyko reali šių akcijų prekyba, t. y. buvusią NASDAQ OMX Vilnius biržoje 2011 m. lapkričio 11 d. Kasacinis teismas sprendė, kad tiek atsakovė, įgyvendinama nurodytą teisę ir ja pasinaudodama, tiek ieškovas, nepareikšdamas prieštaravimų dėl tokios CFD sandorio užbaigimo vertės, nors tokią teisę turėjo, pritarė CFD sandorio užbaigimui pagal patvirtinime dėl CFD sandorio užbaigimo nurodytas sąlygas. Dėl to ginčo CFD sandorio užbaigimas laikytinas šalių patvirtintu, todėl privalomai vykdytinu (CK 6.189 straipsnio 1 dalis). Kasacinis teismas pažymėjo, kad Lietuvos banko rašte nurodyta, kad tuo atveju, jeigu sudarytose sutartyse (susitarimuose) dėl finansinių skirtumų yra aptartos savanoriško arba priverstinio sandorio užbaigimo prieš terminą sąlygos, sandoris turėtų būti vykdomas pagal sutartyje nustatytas sąlygas.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinius sprendimus ir ieškinio dalį tenkino.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-122-969/2017

Dėl statybos darbų atlikimo ekspertizės išvados (ne)priėmimo ir reikalavimo atsiskaityti už generalinės rangos paslaugas, nepareikšto priešieškiniu forma, įskaitymo negalimumo

Ieškovė (subrangovė) prašė priteisti įsiskolinimą už atliktus statybos rangos darbus, o atsakovė (generalinė rangovė) priešieškiniu prašė pripažinti darbų priėmimo - perdavimo aktus negaliojančiais bei sumažinti darbų kainą. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o priešieškinių atmetė. Apeliacinės instancijos teismas sprendimą pakeitė.

Kasacinis teismas nurodė, kad ginčiuose dėl statybos darbų atlikimo ekspertizės išvados yra ypač dažna įrodinėjimo priemonė, nes specialių kompetencijų turintis ekspertas turi atlikti paprastai jau civilinėje byloje esančių duomenų objektyvų ir nešališką vertinimą. Ekspertizės akte esantys duomenys, atsižvelgiant į jų objektyvumą dėl tiriamojo pobūdžio ir gavimo aplinkybių, paprastai yra patikimesni už kituose įrodymų šaltiniuose esančius duomenis. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad eksperto vertinami duomenys dažniausiai šalims yra prieinami ir iki ekspertinio tyrimo atlikimo, pavyzdžiui, darbų perdavimo-priėmimo aktai, sąmatos, defektų aktai, statybos darbų žurnalų išrašai ir kt. Kasacinis teismas konstatavo, kad tais atvejais, kai apeliacinės instancijos teisme yra įrodinėjamos tam tikros aplinkybės, kurios yra aiškiai žinomos, pavyzdžiui, atliktų statybos darbų mastas ir vertė, netinkamos kokybės darbai ir kt., kurių vertinimą jau yra atlikęs teismo paskirtas ekspertas, tai teismas, spręsdamas dėl naujų rašytinių įrodymų – kitos, ne CPK tvarka atliktos ekspertizės akto – priėmimo, turi įvertinti, ar bylos šalis pirmosios instancijos teisme turėjo galimybę įrodinėti atitinkamas aplinkybes, ar jos jai buvo žinomos, ar buvo pakankamai laiko įrodymams teikti, ar teismas nesuvaržė bylos šalies teisių teikti byloje įrodymus, ar kooperavosi su šalimis renkant įrodymus (išduodavo liudijimus jiems gauti, teikė paklausimus, skyrė ekspertizes ir kt.). Jeigu teismas kooperavosi su šalimis proceso metu, nevaržė šalies procesinių teisių, o pati šalis nerodė iniciatyvos ar net piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis (teikė prašymus dėl įrodymų tik teismo posėdžio dieną, neprašė skirti ekspertizės per pakankamą bylos nagrinėjimo laiką ir pan.), tai gali sudaryti pagrindą nepriimti vėliau pateiktų įrodymų.

Spręsdama dėl atsakovės reikalavimo išskaityti iš ieškovės naudai priteistinos skolos 8550,40 Eur, kurie turėjo būti skirti atsakovei už suteiktas generalinės rangos paslaugas, kasacinis teismas nurodė, kad pagrindas tenkinti prašymą dėl priteisiamos sumos sumažinimo gali būti tada, kai toks prašymas yra tinkamai pareikštas ir atitinka įskaitymo sąlygas kaip priešieškiniu reikalavimas. Jeigu prašymas dėl atlyginimo už generalinės rangos paslaugas nepareikštas kaip

priešieškiniu reikalavimas, tai jis nėra bylos nagrinėjimo dalykas. Ginčo atveju atsakovė priešieškiniu nebuvo pareiškusi reikalavimo atlyginti jai už generalinės rangos paslaugas ir toki reikalavimą pareiškė tik apeliacinės instancijos teismui, o šis jį atmetė. Kasacinis teismas pažymėjo, kad sutartyje gali būti nustatyta, jog atsiskaitymo už atliktus darbus kaina nustatoma atliekant reikalavimų sumokėti už darbus ir generalinės rangos paslaugas įskaitymą. Tačiau tokiu atveju sutartyje turi būti aiškios tai patvirtinančios nuostatos ir atitinkama sutarties vykdymo praktika. Jeigu atsiskaitymo už darbus dydžio nustatymo ir mokėjimo tvarka yra neaiški, pavyzdžiui, kai sutartyje nenustatyta, kad generaliniam rangovui priklausančių mokėjimų sąskaita yra mažinamas darbų apmokėjimas, tik tarp šalių susiklosčiusi sutarties vykdymo praktika gali atskleisti sutarties šalių ketinimus ir jų tikrojo susitarimo prasmę. Kasacinis teismas darė išvadą, kad rangos sutarties sąlygose nustatyta generalinio rangovo teisė į atlyginimą už suteiktas paslaugas ir atlyginimo dydžio apskaičiavimo tvarka procentais nuo atliktų darbų apimties, nereiškia, kad sutartyje nustatytas apmokėjimo generalinei rangovei įskaitymas į atlyginimą už darbus. Kasacinis teismas pažymėjo, kad į bylą taip pat nebuvo pateikta įrodymų, pagrindžiančių šalių sutarties vykdymo praktiką atliekant abipusius įskaitymus. Taigi, kasacinis teismas sprendė, kad atsakovei nereiškiant atskiro reikalavimo dėl atlyginimo už generalinės rangos paslaugas, o tik nesutinkant su priteistos skolos, ieškovei mokėtino atlyginimo už atliktus darbus, dydžiu, teismas turėjo teisę pagal sutarties turinį ir jos vykdymą spręsti, kad tai yra savarankiškas reikalavimas, kuris nebuvo pareikštas ir įrodytas CPK nustatyta tvarka. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-143-695/2017

Viešieji pirkimai

Dėl viešojo konkurso sąlygų reikalavimo atlikti darbus konkrečiu metodu atitikties Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnyje įtvirtintiems reikalavimams

Kasaciniame skunde nekliamas ir pirmosios bei apeliacinės instancijos teismuose nenagrinėtas klausimas dėl viešojo konkurso sąlygų atitikties imperatyvioms normoms, nustatančioms reikalavimus dėl pirkimo objekto techninės specifikacijos, tačiau bylą nagrinėjanti teisėjų kolegija nutartimi konstatavo pagrindą dėl viešojo intereso peržengti kasacinio skundo ribas ir viešojo konkurso sąlygų, susijusių su reikalavimu gatvių asfaltbetonio dangos remonto darbus atlikti karštojo regeneravimo kelyje (KRK) metodu, teisėtumą vertinti Viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) 25 straipsnio aspektu. Proceso šalys apie tai buvo informuotos, joms suteikta galimybė dėl to pateikti rašytinius paaiškinimus; šiuo klausimu taip pat pasisakė Viešųjų pirkimų tarnyba, kuri buvo įtraukta į procesą, kad duotų išvadą byloje.

Kasacinio teismo yra išaiškinta, kad perkančiajai organizacijai paliekama teisė nuspręsti, kokius reikalavimus nustatyti pirkimo dokumentuose, tačiau tai ji turi daryti nepažeisdama VPI 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų viešųjų pirkimų principų, šio įstatymo 25 straipsnyje nustatyto draudimo dirbtinai riboti konkurenciją ir laikydamosi šiame straipsnyje nurodytų pirkimo objekto apibūdinimo taisyklių; pirkimo sąlygose perkamų daiktų savybės gali būti apibūdinamos tiksliais duomenimis, tačiau pagal nediskriminavimo principą draudžiama perkančiajai organizacijai viešojo pirkimo dokumentuose nurodyti konkrečius prekių pavadinimus, ženklus ar tipus, technines specifikacijas, jei tai suteiktų galimybę pirkime dalyvauti tik konkrečiam tiekėjui ar keliems tiekėjams, ir apribojant kitų potencialių tiekėjų dalyvavimą; taip perkančioji organizacija yra įpareigojama rinktis iš visų galimų tam tikrus funkcinius reikalavimus atitinkančių pirkimo objektų.

Perkančiosios organizacijos pasinaudojimas VPI 25 straipsnio 8 dalyje nustatyta išimtimi, leidžiančia pirkimo objektą apibūdinti nurodant konkretų modelį ar šaltinį, konkretų procesą ar prekės ženklą, patentą, tipą, konkrečią kilmę ar gamybą, gali būti pripažintas teisėtu tik tuo atveju, jeigu egzistuoja dviejų sąlygų visetas: 1) pagal konkrečius pirkimo aplinkybes yra pagrindas konstatuoti, kad pirkimo objekto neįmanoma tiksliai ir suprantamai apibūdinti pagal to paties straipsnio 3 ir 4 dalių reikalavimus; šias aplinkybes turi įrodyti perkančioji organizacija; 2)

perkančioji organizacija šalia konkretaus modelio, prekės ženklo, proceso ir pan. nurodymo prideda priedą „arba lygiavertis“.

Kasacinis teismas nurodė, kad atsakovė nepateikė įrodymų, jog pirkimo tikslo – suremontuoti gatvių asfaltbetonio dangą – negali pasiekti atliekant darbus kitais nei KRK metodais ir kad pirkimo objekto – asfaltbetonio dangos darbų – negalima tiksliai ir suprantamai apibūdinti pagal VPI 25 straipsnio 3, 4 dalių reikalavimus. Taip pat viešojo konkurso sąlygose nėra nuorodos, kad gatvių asfaltbetonio dangos remonto darbai gali būti atliekami lygiavertiu metodu. Kaip pagrįstai nurodoma Viešųjų pirkimų tarnybos išvadoje, taikydama ekonominio naudingumo vertinimo kriterijų, perkančioji organizacija žymiai geriau galėtų įvertinti skirtingais metodais teikiamų darbų kokybę, darbų efektyvumą, kainą ar kitus jos pasirinktus kriterijus. Kasacinis teismas konstatavo, kad viešojo konkurso sąlygos, kuriose nustatyta, jog perkami gatvių asfaltbetonio dangos remonto darbai gali būti atliekami tik konkrečiu karštojo regeneravimo kelyje metodu, prieštarauja imperatyviosioms VPI 25 straipsnio 8 dalies nuostatomis, pažeidžia viešųjų pirkimų konkurencijos, tiekėjų lygiateisiškumo ir nediskriminavimo, skaidrumo principus, todėl šias konkretų metodą nustatančias viešojo konkurso sąlygas pripažįsta neteisėtomis. Ši nutarties dalis įgyja *res judicata* (įsiteisėjęs teismo sprendimas) galią. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir bylą grąžino nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-41-469/2017

Dėl perkančiosios organizacijos vienos iš deliktinės atsakomybės sąlygų – priežastinio ryšio – įrodinėjimo ir nustatymo

Ieškovė dėl neteisėtų įgaliotinės perkančiosios organizacijos veiksmų sudarant preliminarią pasiūlymų eilę netapusi atviro viešojo konkurso (toliau – Konkursas) laimėtoja, prašė priteisti iš jos bei savivaldybės (įgaliotojos) solidariai pajamas, kurias būtų gavusi pagal viešo darbų pirkimo sutartį. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas sprendimą pakeitė ir sumažino priteistą sumą. Apžvelgiamoje byloje kilo ginčo – ar įrodyta ir teismų pagrįstai nustatyta, be kitų, viena iš perkančiųjų organizacijų deliktinės atsakomybės sąlygų – priežastinis ryšys, t. y. ar, nesant neteisėtų įgaliotinės perkančiosios organizacijos veiksmų Konkurse ir atmetus laimėtoju paskelbto dalyvio pasiūlymą, įgaliotoja perkančioji organizacija būtų sudariusi viešojo darbų pirkimo sutartį su ieškove, kuri dėl to būtų gavusi prašomas priteisti negautas pajamas.

Kasacinio teismo yra išaiškinta, kad, jei pagal atitinkamame pirkime susidėjusias konkrečias aplinkybes labiausiai tikėtina (objektyviai numanoma), kad perkančioji organizacija, laikydama Viešųjų pirkimų įstatyme (toliau – VPI) ir pirkimo sąlygose įtvirtintos tvarkos, tiekėją (ieškovą), siekiantį žalos atlyginimo iš jos, būtų pripažinusi laimėtoju, tada jai (perkančiajai organizacijai) tenka pareiga įrodyti, kad, nepaisant jos skundžiamų veiksmų, dėl tam tikrų teisėtų ir pateisinamų priežasčių sutartis su ieškovu nebūtų buvusi sudaryta. Ieškovui (tiekėjui) tenkanti įrodinėjimo pareiga dėl priežastinio ryšio apsiriboja ginčo pirkimo procedūrose objektyviai egzistuojančiomis (ar egzistavusiomis) aplinkybėmis, kurių pagrindu atsakovė (perkančioji organizacija) būtų sudariusi viešojo pirkimo sutartį, jei nebūtų buvę atlikti neteisėti veiksmai. Atsižvelgiant į tai, iš tiekėjo, kurio pasiūlymas pirkimo procedūrų metu nebuvo atmestas, negali būti reikalaujama įrodinėti hipotetinių ir sau nepalankių perkančiosios organizacijos veiksmų.

Ieškovui (tiekėjui) tenkanti tokios apimties įrodinėjimo našta iš esmės reiškia ir tai, kad, jam įrodžius ginčo pirkime susiklosčiusias konkrečias aplinkybes, dėl kurių jis įgijo teisę (jam kilo teisėti lūkesčiai) sudaryti viešojo pirkimo sutartį (pavyzdžiui, jo kaina buvo mažiausia), šių aplinkybių įrodymas prilyginamas priežastinio ryšio sąlygos pagrindimui, t. y. nuneigiamai šios deliktinės atsakomybės sąlygos prezumpcijai. Atsižvelgiant į tai, pareiga įrodyti priešingai (paneigti priežastinio ryšio prezumpciją), t. y. kad viešojo pirkimo sutartis su ieškovu (tiekėju) bet koku atveju nebūtų buvusi sudaryta, tenka atsakovei (perkančiajai organizacijai).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagal kasacinio teismo išaiškinimus, jei tiekėjas teismui pateikia reikalavimą tik atlyginti žalą, toks šalių ginčas *ex lege* (pagal įstatymą) nekvalifikuotinas

kaip turintis viešojo intereso gynimo elementą, ir viešųjų pirkimų bylų nagrinėjimo ypatumus nustatančios procesinės taisyklės (CPK 423⁸ straipsnis) tokiose bylose netaikytinos. Kasacinis teismas pažymėjo, kad sprendžiant dėl negautų pajamų priteisimo iš esmės susiduriama su tam tikro pobūdžio tikimybės vertinimu, nes bet kokių atveju teismas vertina teorinę situaciją – ar galėjo būti sudaryta viešojo pirkimo sutartis. Atsižvelgiant į tai, kasacinis teismas darė išvadą, kad teismas tokio pobūdžio ginče pagal šalių pateiktus įrodymus ir argumentus turi spręsti, kurios šalies pateikiamas nematerializuotos (nesamos) situacijos scenarijus realesnis, bei nustatyti pagrįstų prielaidų jam įvykti, jei nebūtų buvę atlikti neteisėti veiksmai. Tai, kad pagal kasacinio teismo praktiką ieškoviui (tiekėjui) nereikia įrodinėti sau nepalankių veiksmų, nereikia, kad, atsakovei (perkančiajai organizacijai) pateikus argumentus (įrodymus), jog viešojo pirkimo sutartis su ieškovu dėl kokių nors teisėtų priežasčių nebūtų sudaryta, pastarajam nereikia į tai atsikirtinėti, t. y. kad jis atleidžiamas nuo savo reikalavimų pagrįstumo įrodinėjimo pareigos.

Kasacinis teismas sprendė, kad dėl atsakovių pateiktų ir ieškovės nenuginčytų įrodymų (Klaipėdos miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas, kuriame nurodyta ginčo pirkimo vertė buvo nežymiai mažesnė už ieškovės pasiūlytą kainą Konkurse) šioje byloje nepagrįstai nustatyta, jog labiausiai tikėtina (objektyviai numanoma), jog įgaliotoja perkančioji organizacija, nesant jos neteisėtų veiksmų, viešojo darbų pirkimo sutartį būtų sudariusi su ieškove. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir ieškinį atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 20 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-128-469/2017

Civilinio proceso teisė

Dėl kreipimosi į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą dėl poįstatyminių aktų, kuriais VĮ „Infostruktūra“ pavesta vykdyti saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo operatoriaus funkcijas, teikiant atitinkamas paslaugas, atitikties Viešųjų pirkimų ir Konkurencijos įstatymams

Apžvelgiamoje byloje ieškovės ginčijama atsakovės ir trečiojo asmens 2014 m. rugsėjo 17 d. Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo paslaugų teikimo sutartis sudaryta vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004 m. gegužės 14 d. įsakymo Nr. 1V-167 „Dėl saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo nuostatų ir saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo paslaugų teikimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Įsakymas) nuostatomis, nevykdant viešųjų pirkimų procedūrų Viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 8 punkto pagrindu.

Kasacinis teismas sprendė sustabdyti apžvelgiamos bylos nagrinėjimą ir kreiptis į Lietuvos vyriausiąją administracinę teisimą su prašymu patikrinti, ar Įsakymo 2 punktą, šio Įsakymo 1.1 punktu patvirtintų Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo nuostatų 13 punktą, šio Įsakymo 1.2 punktu patvirtintų Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo paslaugų teikimo taisyklių 7 ir 15 punktai bei Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2005 m. lapkričio 28 d. įsakymu Nr. 1V-392 „Dėl valstybės įmonės „Infostruktūra“ duomenų perdavimo saugiu valstybinio duomenų perdavimo tinklu ir trečio lygio interneto adresų srities su galūne gov.lt suteikimo monopolinių paslaugų kainoraščio patvirtinimo ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2004 m. lapkričio 10 d. įsakymu Nr. 1V-359 „Dėl valstybės įmonės „Infostruktūra“ teikiamų monopolinio pobūdžio paslaugų kainų“ pakeitimo“ 1 punktu patvirtinto Duomenų perdavimo saugiu valstybinio duomenų perdavimo tinklu ir trečio lygio interneto adresų srities su galūne gov.lt suteikimo monopolinių paslaugų kainoraščio „Mėnesinio mokesčio“ lentelės 1.43 skiltis (VRM 2010 m. vasario 5 d. įsakymo Nr. 1V-74 redakcija) ir 11 skiltis:

- ta apimtimi, kuria išimtinai valstybės įmonei „Infostruktūra“ pavesta vykdyti Saugaus valstybinio duomenų perdavimo tinklo operatoriaus funkcijas, teikiant prieigos priežiūros saugiam valstybiniame duomenų perdavimo tinkle per ADSL prieigos, kurios pralaidumas 4096/1024 Kb/s, ir duomenų šifravimo įrangos priežiūros paslaugas

Lietuvos Respublikos institucijoms neprieštaravo Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo 4 straipsniui (2012 m. kovo 22 d. įstatymo Nr. XI-1937 redakcija);

- ta apimtimi, kuria Lietuvos Respublikos institucijoms suteikta teisė įsigyti, o valstybės įmonei „Infostruktūra“ – teikti prieigos priežiūros saugiam valstybiniame duomenų perdavimo tinkle per ADSL prieigą, kurios pralaidumas 4096/1024 Kb/s, ir duomenų šifravimo įrangos priežiūros paslaugas ne VPĮ nustatyta tvarka, neprieštarauja Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 10 straipsnio 2 dalies 8 punktui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-149-969/2017

Dėl vartojimo sutartyje teritorinę teisingumą nustatančios sąlygos sąžiningumo ir teismo teisės ieškinių priėmimo stadijoje pripažinti tokią sąlygą nesąžininga

Ieškovė prašė priteisti iš atsakovės negražintą vartojimo kreditą, palūkanas ir delspinigius. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai sprendė, kad vartojimo sutartyje nurodytas teritorinis teisingumas spręsti ginčą verslininko buveinės vietos teisme vertintinas kaip nesąžininga vartojimo sutarties sąlyga, todėl turi būti vadovaujamas bendraja teisingumo taisykle – ieškinyms pareiškiamas teismui pagal atsakovo gyvenamąją vietą.

Aiškindamas 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos Direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (toliau – Direktyva 93/13/EEB) priedo 1 dalies q punktą Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (toliau – ESTT) sprendė, kad į vartotojo ir pardavėjo ar tiekėjo direktyvos prasme sudarytą sutartį iš anksto pardavėjo ar tiekėjo įtraukta sąlyga, dėl kurios nebuvo atskirai derėtasi ir kuria nustatoma, kad visus su sutartimi susijusius ginčus turi spręsti teismas, kurio teritorinei jurisdikcijai priklauso pardavėjo ar tiekėjo buveinė, atitinka visus kriterijus tam, jog pagal direktyvą ją būtų galima laikyti nesąžininga. Tokia sąlyga nustatoma pareiga vartotojui paklusti teismo, kuris gali būti labai toli nuo jo gyvenamosios vietos, išimtinai jurisdikcijai ir tai gali apsunkinti jo atvykimą į teismą. Tuo atveju, kai ginčas kyla dėl nedidelių pinigų sumų, vartotojo atvykimo į teismą išlaidos gali turėti atgrasantį poveikį ir dėl jų vartotojas gali atsisakyti pareikšti ieškinį teisme ar imtis gynybos. Tokia sąlyga priklauso direktyvos priedo 1 dalies q punkte nurodytoms sąlygoms, kurių tikslas arba rezultatas – panaikinti vartotojo teisę pareikšti ieškinį arba jai trukdyti. Dėl to Teisingumo Teismas priėjo prie išvados, kad aptariama sąlyga privalo būti laikoma nesąžininga Direktyvos 93/13/EEB 3 straipsnio prasme tiek, kiek ji dėl sąžiningumo reikalavimo pažeidimo iš esmės pažeidžia šalių teisių ir pareigų pusiausvyrą vartotojo nenaudai. Nacionalinis teismas turi savo iniciatyva nustatyti, ar pardavėjo arba tiekėjo su vartotoju sudarytoje sutartyje nustatyta išimtinę teritorinę jurisdikciją suteikianti sąlyga, kuri yra jame nagrinėjamo ginčo dalykas, patenka į direktyvos taikymo sritį, ir jei atsako į šį klausimą teigiamai, savo iniciatyva įvertinti galimą tokios teritorinę jurisdikciją nustatančios sąlygos nesąžiningumą. Tokią sąlygą pripažinęs nesąžininga, teismas turi jos netaikyti, nebent vartotojas tam prieštarauja. Nacionalinis teismas taip pat turi šią pareigą tikrindamas savo teritorinę jurisdikciją.

Kasacinis teismas sprendė, kad teismas, nagrinėjantis ieškinių priėmimo klausimą, turi įvertinti vartojimo sutarties sąlygos dėl išimtinio teritorinio teisingumo spręsti ginčą verslininko buveinės vietos teismui nesąžiningumą, net jei nepateiktas vartotojo prieštaravimas. Tačiau teismo atliekamas šios sąlygos vertinimas negali būti abstraktus. Teismo išvada, kad išimtinio teritorinio teisingumo sąlyga spręsti ginčą verslininko buveinės vietos teismui yra nesąžininga ir todėl netaikytina, visais atvejais privalo būti motyvuota ir pagrįsta konkrečios bylos aplinkybėmis. Kasacinis teismas pažymėjo, kad išlieka tikimybė, jog išimtinio teritorinio teisingumo sąlyga konkrečiu atveju gali nepažeisti šalių teisių ir pareigų pusiausvyros vartotojo nenaudai. Gali būti, kad išimtinio teritorinio teisingumo sąlyga nustato tokį bylos teisingumą, kuris yra palankesnis vartotojui, nei tuo atveju, jei byla būtų keliami pagal bendrąsias teisingumo taisykles. ESTT yra pažymėjęs, kad tam, jog užtikrintų Europos Sąjungos teisės aktų leidėjo siekiamą vartotojų apsaugos veiksmingumą, nacionalinis teismas turi visuomet, nesvarbu, kokie yra vidaus teisės aktai, nustatyti, ar pardavėjas arba tiekėjas derėjosi su vartotoju dėl ginčijamos sąlygos atskirai. Ši aplinkybė yra svarbi, nes tiek pagal Direktyvos 93/13/EEB 3 straipsnio 1 dalį, tiek pagal CK 6.188

straipsnio 2 dalį nesąžininga gali būti pripažinta tik individualiai neaptarta sąlyga. Vadinas, jei teismui pateikta medžiaga įrodo, kad išimtinio teritorinio teisingumo sąlyga buvo individualiai aptarta, ji negali būti laikoma nesąžininga. Kasacinis teismas konstatavo, kad verslininkas, jau teikdamas ieškinį teismui, turėtų nurodyti argumentus, pagrindžiančius, jog teritorinio teisingumo sąlyga buvo ne standartinė, o individualiai aptarta, t. y. vartotojas turėjo galimybę (ar pasinaudojo galimybe) daryti įtaką šios sąlygos turiniui, ir pateikti tai patvirtinančius įrodymus, pvz., vartotojo valią patvirtinančias aplinkybes. Kasacinis teismas sprendė, kad pirmosios instancijos teismas ieškinio priėmimo stadijoje turėjo teisinį pagrindą *ex officio* vertinti vartojimo sutarties sąlygą nesąžiningumo aspektu ir nustatęs, jog teritorinį teisingumą nustatanti sąlyga nebuvo individualiai aptarta, netaikyti minėtos sąlygos bei atsisakyti priimti ieškinį kaip neteisingą šiam teismui. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-155-916/2017

Dėl žyminio mokesčio dydžio nustatymo santuokos nutraukimo byloje

Atsakovas priešieškiniu prašė nutraukti jo ir ieškovės sudarytą santuoką dėl ieškovės kaltės, nustatyti vaikų gyvenamąją vietą su atsakovu, nustatyti bendravimo su vaikais tvarką, priteisti iš ieškovės vaikams išlaikymą. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai nustatė atsakovui terminą priešieškiniu trūkumams pašalinti (sumokėti papildomą žyminį mokestį už reikalavimą dėl bendravimo su vaikais tvarkos nustatymo), o jam šio nesumokėjus, priešieškinių laikė nepaduotu.

Kasacinis teismas nurodė, kad dalyvavimo vaikus auklėjant ir nepilnamečių vaikų bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu (motina) tvarka yra privalomai santuokos nutraukimo byloje sprendini klausimai. Kasacinis teismas pažymėjo, kad santuokos nutraukimo byloje reikalavimas dėl turto padalijimo yra kvalifikuojamas kaip atskiras turtinis reikalavimas ir apmokamas pagal CPK 80 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytas taisykles. Visi kiti neturtinio pobūdžio reikalavimai, kurie patenka į CK 3.59 straipsnyje nustatytą, privalomai sprendinių nutraukiant santuoką klausimų ratą, kvalifikuojami kaip reikalavimas dėl santuokos nutraukimo ir yra apmokami žyminiu mokesčiu kaip vienas neturtinio pobūdžio reikalavimas pagal CPK 80 straipsnio 1 dalies 5 punkto nuostatas. Kasacinis teismas išaiškino, kad reikalavimas nustatyti dalyvavimo auklėjant vaikus ir nepilnamečių vaikų bendravimo su skyrium gyvenančiu tėvu (motina) tvarką yra neatskiriama susijęs su santuokos nutraukimu, todėl kai toks reikalavimas reiškiamas santuokos nutraukimo byloje, jis atskirai žyminiu mokesčiu neapmokestinamas. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir perdavė bylą nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-141-378/2017

Dėl Rusijos Federacijos ir Jungtinių Amerikos Valstijų subjektų galbūt sudaryto susitarimo dėl tarptautinės jurisdikcijos, nukreipiančio į Rusijos Federacijos teismus, teismo pripažinimo

Apžvelgiamoje byloje buvo sprendžiama, koks subjektas turi tarptautinę jurisdikciją nagrinėti ieškovių ieškinį Jungtinių Amerikos Valstijų įmonei dėl sutarčių, kuriose susitarta dėl ginčų sprendimo būdo, nukreipiančio į Rusijos Federacijos arbitražinius teismus, pripažinimo negaliojančiomis. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai atsisakė priimti ieškovių reikalavimą Jungtinių Amerikos Valstijų įmonei dėl sutarčių ir arbitražinių susitarimų pripažinimo niekiniais ir negaliojančiais.

Lietuvos teismas sprendžia dėl ginčo šalių, nepriklausomai nuo jų pilietybės, buveinės ar gyvenamosios vietos, nukreipimo į jų susitarime dėl tarptautinės jurisdikcijos nurodytos valstybės teismus tomis sąlygomis ir pagal tokias procedūras, kokios yra aptartos Lietuvos Respublikai ir atitinkamai valstybei galiojančiame teisės akte (Europos Sąjungos reglamente, tarptautinėje sutartyje ar kt.). CPK nuostatos dėl susitarimų dėl tarptautinio teisingumo yra taikomos tada, kai

tarp Lietuvos Respublikos ir valstybės, kurios teismus pasirinko šalys, nėra kitų teisės aktų, reglamentuojančių aptariamą klausimą.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad ginčo susitarimuose nurodyti teismai, nepaisant jų pavadinime esančio žodžio „arbitražinis“, nėra arbitražai (trečiųjų teismai), kaip tai yra suprantama pagal 1958 m. Niujorko konvenciją ir Lietuvos Respublikos komercinio arbitražo įstatymą, o yra minėtos valstybės teismų sistemos dalis. Kasacinis teismas konstatavo, kad šalims pasirinkus ginčų sprendimą Rusijos Federacijos teisme, Lietuvos teismas dėl šalių nukreipimo į Rusijos teismus sprendžia pagal tarptautinę dvišalę sutartį su Rusija. Kasacinis teismas nurodė, kad vienos Susitariančiosios Valstybės subjektų teisės kreiptis į kitos Susitariančiosios Valstybės teismą prilyginimas savo šalies subjektų atitinkamai teisei, aiškinamas kartu su Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos sutarties dėl teisinės pagalbos ir teisinių santykių civilinėse, šeimos ir baudžiamosiose bylose (Valstybės žinios, 1995 m. vasario 10 d., Nr. 13-296) (toliau – Tarptautinė sutartis) 21 straipsnio 2 dalies pirmuoju sakiniu, apima galimybę Susitariančiųjų Šalių subjektams sudaryti susitarimus dėl tarptautinio teisingumo, nukreipiančius į vienos iš Susitariančiųjų Valstybių teismus, tiek tarpusavyje, tiek ir su trečiųjų valstybių subjektais. Lietuvos Respublikos teismai šiuo atveju turi iš Tarptautinės sutarties kylančią pareigą pripažinti tokius susitarimus, nukreipiančius į kitos Susitariančiosios Valstybės teismus, nepriklausomai nuo to, kokie subjektai juos sudarė. Šios pareigos įgyvendinimo tvarka detalizuota Tarptautinėje sutartyje – pirma, turi egzistuoti susitarimas dėl tarptautinio teisingumo, antra, atsakovas turi prieštarauti dėl Lietuvos Respublikos teismų jurisdikcijos, trečia, šis prieštaravimas turi būti pareikštas iki Tarptautinėje sutartyje nustatyto konkretaus laiko momento. Kasacinis teismas konstatavo, kad teismas, gavęs ieškinį, dėl kurio yra sudarytas susitarimas dėl tarptautinio teisingumo, pirma, patikrina, ar toks susitarimas atitinka Tarptautinėje sutartyje nustatytą rašytinės formos reikalavimą, antra, patikrina, ar atitinkamas pareikštas reikalavimas patenka į susitarimo dėl jurisdikcijos ribas, trečia, patikrina, ar toks susitarimas nepažeidžia išimtinės jurisdikcijos taisyklių. Jeigu šie kriterijai tenkinami, teismas, išklauses kitą šalį ir šiai Tarptautinėje sutartyje nustatyta tvarka prieštaraujant bylos nagrinėjimui šiame teisme (susitarime dėl teisingumo nenurodytame teisme), palieka ieškinį nenagrinėtą, išskyrus atvejus, kai susitarimo dėl teisingumo defektai yra visiškai akivaizdūs, nekelia teismui jokių abejonių ir teismas gali juos nustatyti neatlikdamas išsamaus faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimo. Kasacinis teismas išaiškino, kad Tarptautinės sutarties 21 straipsnis neleidžia teismui *ex officio* (pagal pareigas) nukreipti šalis spręsti ginčą teisme, kuris nurodytas susitarime dėl tarptautinės jurisdikcijos, neišklausing atsakovo. Kasacinis teismas pažymėjo, kad teismo pareiga nukreipti šalis nagrinėti ginčą jų pasirinktu būdu yra glaudžiai susijusi su jurisdikcijos prorogacijos institutu. Pagal tarptautinėje privatinėje teisėje įprastus bendruosius standartus, atsakovui tiesiogiai ar byloje atliktais procesiniais veiksmais pritarus teismo, į kurį kreipėsi ieškovas, jurisdikcijai arba jai neprieštaraujant, įvyksta jurisdikcijos prorogacija – laikoma, kad sudarytas naujas, savarankiškas, susitarimas dėl teisingumo. Ieškovas valią dėl ginčų sprendimo atitinkamame teisme ir to teismo jurisdikcijos pripažįsta paduodamas šiam teismui ieškinį, o atsakovas – pritardamas (neprieštaraudamas) to teismo jurisdikcijai.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad pagal visuotinai įprastas tarptautinės privatinės teisės taisykles, sutarties sąlygos dėl ginčų sprendimo būdo yra autonomiškos, o jų galiojimas nepriklauso nuo sutarties, kurioje atitinkamas susitarimas įtvirtintas, galiojimo ir priešingai. Taigi net ir pagrindinei sutarčiai pasibaigus, pripažinus ją negaliojančia ar jai turint defektų, susitarimas dėl ginčų sprendimo būdo gali išlikti, leisdamas ginčus dėl šios sutarties nagrinėti šalių pasirinktu būdu. Pagrindinės sutarties defektai lemia susitarimo dėl ginčų sprendimo būdo defektus tais atvejais, kai jų priežastis tiesiogiai susijusi su susitarimu dėl ginčų sprendimo būdo. Kasacinis teismas pažymėjo, kad pagrindinės sutarties defektai ne visuomet lemia susitarimo dėl ginčų sprendimo būdo defektus. Vien iš aplinkybės, kad sutartys galbūt buvo pasirašytos kito asmens, nei jose nurodyta, todėl galbūt egzistuoja teisinis pagrindas teisės aktų nustatyta tvarka pripažinti jas negaliojančiomis, savaime neišplaukia išvada, kad sutartyje esančios nuostatos dėl ginčų sprendimo būdo neatitinka tikrosios sutartyse nurodytų juridinių asmenų valios. Todėl kasacinis teismas sprendė, kad pirmosios instancijos teismas turi pirmiausia išklausti atsakovą ir nustatyti jo poziciją

dėl apžvelgiamos bylos nagrinėjimo Lietuvos teisme. Atsakovui prieštaraujant, teismas turi nukreipti šalis spręsti ginčą jų pasirinktu būdu – Rusijos Federacijos arbitražiniame teisme. Teismui nukreipus šalis į Rusijos Federacijos teismus, atitinkamos valstybės kompetentingas teismas turėtų pats spręsti dėl ieškovių keliamų argumentų, susijusių su sutarties suklastojimu, pagrįstumo ir įtakos jo jurisdikcijai. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino bylą nagrinėjusių teismų procesinius sprendimus ir perdavė bylą dėl ieškovių reikalavimo Jungtinių Amerikos Valstijų įmonei dėl sutarčių ir arbitražinių susitarimų pripažinimo niekiniais ir negaliojančiais nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-7-73-421/2017

Dėl areštuoto turto realizavimo sustabdymo, kai tas pats turtas areštuojamas dar ir Baudžiamojo proceso kodekso tvarka

Pareiškėja prašė panaikinti antstolės patvarkymą dėl turto realizavimo sustabdymo, įpareigoti antstolę pradėti turto realizavimo veiksmus. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai patenkino pareiškėjos skundą.

Kasacinis teismas nurodė, kad skolininko turtinės teisės taikant turto areštą suvaržytos du kartus – antstolio patvarkymu, vykdant notaro išduotą vykdomąjį įrašą, bei ikiteisminiame tyrime kaip procesinė prievartos priemonė. Sistemiškai vertindamas CPK 626 straipsnyje įtvirtintas taisykles, kasacinis teismas darė išvadą, kad tais atvejais, kai skolininko turtas areštuojamas kelis kartus ir skirtingų kreditorių reikalavimams patenkinti, pirmenybė suteikiama pirmesnės negu išieškotojo eilės kreditoriaus reikalavimams, t. y. sustabdomi turto realizavimo veiksmai pagal ankstesnio kreditoriaus reikalavimą, kai reikalavimą pareiškia pirmesnės eilės kreditorius. Naujas, pagal kito kreditoriaus reikalavimą taikytas turto arešto faktas nėra savarankiškas pagrindas sustabdyti turto realizavimą iš to turto, kuris yra areštuotas pagal kito kreditoriaus reikalavimą. Toks pagrindas būtų tik tokiu atveju, kai turtas areštuojamas siekiant užtikrinti pirmesnės negu išieškotojo eilės kreditoriaus reikalavimus. Teisinis reguliavimas nenustato išimties sprendžiant dėl privalomojo turto realizavimo veiksmų sustabdymo, kada vienas iš interesų turinčių kreditorių yra bankrutuojanti įmonė. Atsižvelgdamas į tai bei į nustatytą aplinkybę, kad Lietuvos Respublikos generalinėje prokuratūroje atliekamame ikiteisminiame tyrime skolininkei pareikštas kreditoriaus finansinis reikalavimas nėra pirmesnės eilės nei antstolės žinioje esančioje vykdomojoje byloje esančios išieškotojos finansinis reikalavimas, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį nepakeistą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-104-684/2017

Dėl baudos už teismo sprendimo nevykdymą skaičiavimo laikotarpio

Apžvelgiamoje byloje kilo ginčas dėl teismo sprendimo įvykdymo datos, t. y. iki kada skaičiuotina skolininkams skirta bauda už teismo sprendimo nevykdymą. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai baudos skaičiavimo termino pabaigą siejo su kitoje byloje priimtos įsiteisėjusios teismo nutarties, kuria konstatuotas ginčo sprendimo įvykdymas, priėmimo data (2015 m. balandžio 27 d.).

Kasacinis teismas išaiškino, kad tokiu atveju, kai teismo sprendimas dėl jo abstraktumo negali būti priverstinai vykdomas, o tik gali būti antstolio konstatuoti atskiri neįvykdymo veiksmai (pvz., trukdymas naudotis konkrečia patalpa, asmeninių daiktų nepašalinimas iš bendrų patalpų ir pan.), į teismo, nagrinėjančio antstolio prašymą dėl baudos skolininkui paskyrimo, kompetenciją įeina ir sprendimo įvykdymo datos konstatavimas, jei teismas nustato, kad sprendimas yra įvykdytas. Kasacinis teismas nurodė, kad teismas nutartyje išvadą apie sprendimo įvykdymą padarė remdamasis 2014 m. lapkričio 14 d. antstolio padėjėjos patikrinimo aktu, kuriame konstatuota, kad antstolio padėjėja nenustatė jokių aplinkybių, jog skolininkai trukdo išieškotojui naudotis bendro naudojimo patalpomis ar yra pažeista nustatyta naudojimosi sklypu tvarka. Atsižvelgdamas į tai,

kasacinis teismas sprendė, kad skolininkams skirta bauda skaičiuotina iki 2014 m. lapkričio 14 d., t. y. datos, kuria antstolis (jo padėjėja) konstatavo sprendimo įvykdymą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-67-313/2017

Bankroto teisė

Dėl bankrutuojančio fizinio asmens mokumo atkūrimo plano tvirtinimo ir tikslinimo

Bankroto administratorė, atsižvelgdama į nuo 2016 m. sausio 1 d. įsigaliojusius Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) pakeitimus, prašė teismo patvirtinti patikslintą bankrutuojančio pareiškėjo mokumo atkūrimo planą. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai atsisakė tenkinti pareiškėjos prašymą.

Nuo 2016 m. sausio 1 d. Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo Nr. XI-2000 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 17, 19, 25, 27 ir 29 straipsnių pakeitimo įstatymo Nr. XII-2235 4 straipsnio 6 dalimi pakeista ankstesnės redakcijos FABĮ 7 straipsnio 5 dalies norma, nustatant, kad plano įgyvendinimo trukmė yra 3 metai. Pagal FABĮ pakeitimo įstatymo 13 straipsnio 6 dalį fiziniai asmenys, kurių bankroto procesas pradėtas iki šio įstatymo įsigaliojimo dienos, turi teisę siūlyti keisti fizinio asmens kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo plano įgyvendinimo trukmę FABĮ 8 straipsnyje nustatyta tvarka, atsižvelgiant į šio įstatymo 4 straipsnio 6 dalyje išdėstytas FABĮ 7 straipsnio 5 dalies nuostatas. Kasacinis teismas konstatavo, kad įsigaliojus FABĮ pakeitimo įstatymui, anksčiau pradėtose fizinių asmenų bankroto procedūrose patvirtintų kreditorių reikalavimų tenkinimo ir jo mokumo atkūrimo planų įgyvendinimo trukmė nėra keičiama (trumpinama) automatiškai. Esant atitinkamam prašymui dėl šios trukmės trumpinimo, ši klausimą kiekvienu konkrečiu atveju sprendžia fizinio asmens bankroto bylą nagrinėjantis teismas.

Kasacinis teismas nurodė, kad FABĮ 8 straipsnio 7 dalyje nurodytas pagrindų, kuriems esant teismas gali nepatvirtinti kreditorių susirinkimo patvirtinto plano pakeitimo, sąrašas nėra baigtinis. Teismas, sprendžiantis dėl kreditorių susirinkimo patvirtinto plano pakeitimo, be aplinkybių, nurodytų FABĮ 8 straipsnio 7 dalyje, turi įvertinti ir tai, ar pateiktas plano pakeitimas atitinka FABĮ 7 straipsnio reikalavimus, ar jis nepažeidžia FABĮ 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos teisingos skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyros tikslo, ar nepaaiškėjo aplinkybių, sudarančių pagrindą fizinio asmens bankroto bylą nutraukti (FABĮ 10 straipsnis).

Remiantis FABĮ 8 straipsnio 6 dalimi, 13 straipsniu, teismas fizinio asmens bankroto administratoriaus prašymą dėl kreditorių patvirtinto plano pakeitimo turi išspręsti ne vėliau kaip per 15 dienų nuo dokumentų, nurodytų šio įstatymo 8 straipsnio 4 dalyje, gavimo. Kasacinis teismas darė išvadą, kad visiškai įmanoma tokia situacija, kai teismas, privalantis spręsti dėl plano pakeitimo tvirtinimo, gali neturėti pakankamai informacijos (duomenų) apie bankrutuojančio asmens atliktus veiksmus ir (ar) jų teisinį vertinimą, kurios paaiškėjimas galėtų reikšti ne tik tai, kad teismas neturėtų tvirtinti pateikto plano pakeitimo, bet ir sudarytų teisinį pagrindą tokio asmens bankroto bylą apskritai nutraukti. Nors daugelį aplinkybių, pagal FABĮ 10 straipsnio 1 dalį sudarančių pagrindą asmens bankroto bylą nutraukti, nustatyti ir jas teisiškai kvalifikuoti gali pats plano pakeitimo tvirtinimo klausimą nagrinėjantis teismas, tačiau tais atvejais, kai dėl jų jau vyksta ginčas kituose teisminiuose procesuose, proceso ekonomiškumo principas ir siekis išvengti teisminių ginčų dėl tų pačių aplinkybių nustatymo dubliavimo sudaro pagrindą konstatuoti, kad teismas, atsižvelgdamas į prašomo patvirtinti plano pakeitimo esmę, kituose teisminiuose procesuose nagrinėjamų bankrutuojančio fizinio asmens galimai atliktų veiksmų (neveikimo) pobūdį ir galimą įtaką bankroto bylos tęstinumui, gali netvirtinti plano pakeitimo, kol galutinai nepaaiškės, ar šie veiksmai buvo atlikti ir (ar) kokia yra jų teisinė kvalifikacija.

Kasacinio teismo vertinimu, vien ta aplinkybė, kad bankrutuojančiam fiziniam asmeniui bankroto procese nepavyko patenkinti bent dalies kreditorių reikalavimų, savaime nesudaro pagrindo teismui atsisakyti tvirtinti plano pakeitimą, sutrumpinant jo įgyvendinimo trukmę. Tačiau tokiu atveju bankrutuojantis fizinis asmuo, siekiantis plano pakeitimo (jo įgyvendinimo trukmės

sutrumpinimo), privalo įrodyti, kad ėmėsi visų galimų priemonių, dėjo maksimalias pastangas, siekdamas gauti pajamas, kurios leistų bent iš dalies patenkinti kreditorių reikalavimus.

Atsižvelgdamas į nurodytus argumentus bei nustatytą aplinkybę, kad kitoje byloje keliami klausimai gali turėti reikšmės vertinant bankrutuojančio kasatoriaus sąžiningumą, pateikiant informaciją apie savo finansinę būklę ir disponuojant lėšomis bei turtu ne kreditorių interesais bankroto proceso metu bei neįrodyta, kad bankrutuojantis fizinis asmuo ėmėsi visų galimų priemonių ir dėjo maksimalias pastangas, siekdamas gauti pajamas, kurios leistų bent iš dalies patenkinti kreditorių reikalavimus, kasacinis teismas sprendė, kad byla nagrinėję teismai turėjo pagrindą palikti galioti nustatytą ilgesnę 5 metų bankroto proceso trukmę užtikrinami paties proceso sąžiningumą bei kreditorių interesų maksimalų patenkinimą. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-102-969/2017

Darbo teisė

Dėl galimos darbuotojo diskriminacijos dėl jo dalyvavimo profsąjungos veikloje

Atsakovas priešieškiniu prašė teismo pripažinti, kad ieškovė UAB „Transimeksa“ diskriminavo atsakovą dėl dalyvavimo darbuotojų organizacijoje (asociacijoje) – krovinio autotransporto profesinėje sąjungoje „Solidarumas“. Pirmosios instancijos teismas priešieškiniu reikalavimą tenkino, o apeliacinės instancijos teismas grąžino bylą dėl atsakovo priešieškiniu reikalavimo nagrinėti iš naujo pirmosios instancijos teismui.

Kasacinis teismas suformulavo teisės aiškinimo ir taikymo taisyklę: Lygių galimybių įstatyme įtvirtintas pažeistų teisių gynimo mechanizmas ir priemonės, įskaitant Lygių galimybių įstatymo 4 straipsnyje įtvirtintą įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklę, tiesiogiai taikytinos tik sprendžiant dėl Lygių galimybių įstatyme įtvirtintų draudžiamų diskriminavimo pagrindų, t. y. nagrinėjant fizinių ir juridinių asmenų skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl diskriminacijos lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Tai reiškia, kad Lygių galimybių įstatymas netaikytinas nagrinėjant asmenų skundus, pareiškimus, prašymus, pranešimus ar ieškinius dėl galimos diskriminacijos dalyvavimo profsąjunginėje veikloje pagrindu.

Remiantis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – DK) 2 straipsnio 1 dalies 4 punktu šio Kodekso 1 straipsnyje nurodytiems santykiams reglamentuoti taikomi šie principai: <...> darbo teisės subjektų lygybė nepaisant jų lyties, seksualinės orientacijos, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, pilietybės ir socialinės padėties, tikėjimo, ketinimo turėti vaiką (vaikų), santuokinės ir šeiminės padėties, amžiaus, įsitikinimų ar pažiūrų, priklausomybės politinėms partijoms ir asociacijoms, aplinkybių, nesusijusių su darbuotojų dalykinėmis savybėmis. Europos Žmogaus Teisių Teismas savo praktikoje yra konstatavęs, kad darbuotojas ar darbininkas turėtų būti laisvas stoti arba ne į profesinę sąjungą be sankcijų ar kitų atgrasymo priemonių taikymo. Pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 11, 14 straipsnius iš valstybių reikalaujama įtvirtinti teisminę sistemą, kuri užtikrintų realią ir veiksmingą apsaugą nuo diskriminacijos profesinės sąjungos pagrindu. Kasacinis teismas konstatavo, kad apžvelgiamoje byloje įrodinėjimo dalykas yra DK 2 straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtintos darbo teisės subjektų lygybės, nepaisant jų priklausomybės asociacijoms (profesinėms sąjungoms), principo pažeidimo nustatymas. Kasacinis teismas konstatavo, kad byla nagrinėję teismai pagrįstai sprendė, jog byloje nustatytos aplinkybės (po to, kai atsakovas tapo profesinės sąjungos pirmininku ir pateikė ieškovei prašymą pateikti didelės apimties informaciją, jis nebuvo siunčiamas į užsienio komandiruotes, nors per visus darbo metus ilgiausiai buvo nekomandiruotas dvi savaites ir dėl to iš esmės sumažėjo jo pagal darbo sutartį gaunamos pajamos, kiti darbuotojai (vairuotojai) buvo komandiruojami į užsienį, darbdavės užsakymų mastas nesumažėjo) sudaro pakankamą pagrindą konstatuoti DK 2

straipsnio 1 dalies 4 punkte įtvirtinto darbuotojų lygiateisiškumo principo pažeidimą. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas paliko apeliacinės instancijos teismo nutartį galioti.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-134-969/2017

Dėl deliktinės atsakomybės už darbuotojų neperėmimą po bendrovės reorganizavimo skaidymo būdu

Ieškovė bankrutuojanti bendrovė prašė teismo priteisti iš atsakovių (ieškovės verslo perėmėjų) žalos, padarytos neperėmus darbuotojų, kurios buvo vaiko priežiūros/motinstės atostogose, atlyginimą. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas sumažino priteisto žalos atlyginimo dydį.

Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad DK 138 straipsnio redakcijos, patvirtintos 2005 m. gegužės 12 d. įstatymu Nr. X-188, tikslas – įgyvendinti Direktyvą 2001/23/EB; tuo atveju, kai kyla nacionalinės teisės normų, skirtų Europos Sąjungos direktyvai įgyvendinti, turinio aiškinimo klausimas, jis turi būti sprendžiamas šias normas aiškinant ir taikant Direktyvos nuostatų kontekste bei atsižvelgiant į šias nuostatas aiškinančius Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) sprendimus; iš Direktyvos nuostatų išplaukia, kad joje įtvirtinta darbuotojų garantija įmonės, verslo ar įmonės ar verslo dalies perdavimo atveju remiasi savaiminio darbo santykių perėjimo principu, t. y. perdavėjo teisės ir pareigos, kylančios iš perdavimo dieną galiojančių darbo santykių, perduodamos perėmėjui. Kasacinis teismas konstatavo, kad UAB „Čilija“ atskyrimo sąlygos su visais priedais (toliau – Atskyrimo sąlygos) dėl darbo santykių tęstinumo iš esmės atitiko Direktyvos nuostatas, išskyrus tai, kad Atskyrimo sąlygose pasisakoma ne apie perdavėjo teisių ir pareigų perdavimą perėmėjams, o apie darbuotojų perkėlimą. Kasacinio teismo vertinimu, sąvokos „darbuotojų perkėlimas“ pavartojimas Atskyrimo sąlygose šioje byloje kilusio ginčo kontekste neteikia pagrindo paneigti ar kitaip aiškinti Direktyvos nuostatose įtvirtintą savaiminį darbo santykių perėjimo principą, t. y. kad perdavėjo teisės ir pareigos, kylančios iš perdavimo dieną galiojančių darbo santykių, perduodamos perėmėjui. Darbo teisiniuose santykiuose darbdavio teisės ir pareigas darbuotojui įgyvendina jomis disponuojantis asmuo, t. y. darbdavys. Esant automatinio darbo santykių tęstinumo pagrindui jomis disponuoja naujasis darbdavys, kurios jam pereina iš senojo. Dėl to kasacinis teismas konstatavo, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai darė išvadą dėl atsakovių pareigos atlikti aktyvius veiksmus atitinkamų darbuotojų atžvilgiu egzistavimo. Kasacinis teismas sprendė, kad teismai atsakovių veiksmus (neveikimą), joms netęsus darbo santykių su atitinkamais darbuotojais, o šiuos palikus ieškovei ir taip netinkamai įvykdžius Atskyrimo sąlygų nuostatas, pagrįstai įvertino kaip nerūpestingą elgesį, sudarantį pagrindą konstatuoti kaltus neteisėtus veiksmus, kaip civilinės atsakomybės sąlygą. Šie neteisėti veiksmai (neveikimas) lėmė žalos ieškovei atsiradimą, nes, šiai bylai išspręsti reikšmingos piniginės prievolės, dėl kurių ieškovės bankroto byloje pareikšti kreditorių reikalavimai turėjo tekti išimtinai atsakovėms, o pastarosios, neperėmusios darbdavio teisių ir pareigų, tokių prievolių išvengė, taip iš esmės sutaupydamos ieškovės sąskaita. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pakeitė apeliacinės instancijos teismo nutartį ir padidino ieškovei iš atsakovių priteisto žalos atlyginimo dydį.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-99-701/2017

Intelektinės nuosavybės teisė

Dėl registruoto domeno vardo panaikinimo

Ieškovė prašė teismo įpareigoti atsakovą nutraukti domeno skandinavijoskelias.lt naudojimą komercinėje veikloje ir panaikinti domeno skandinavijoskelias.lt registraciją atsakovo vardu. Pirmosios instancijos teismas ieškinį tenkino, o apeliacinės instancijos teismas sprendė priešingai – ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas savo ankstesnėje praktikoje yra pasisakęs dėl juridinio asmens pavadinimo ir žymens, kuris nors ir nėra įregistruotas kaip prekių ženklas, tačiau naudojamas parduodamų prekių ar paslaugų atskyrimo prasme – kaip verslo identifikatorius: jei nustatomas trečiųjų asmenų teisių ir teisėtų interesų pažeidimas (pvz., intelektinės nuosavybės teisių ar teisės į fizinio asmens vardą pažeidimas), principas „kas pirmas, tas laimi“, kuriuo yra grindžiama domenų vardų registracija, negali būti suvokiamas kaip apskritai užkertantis kelią ginčyti tokio domeno vardo tolesnį naudojimą. Plėtodamas šią praktiką kasacinis teismas išaiškino, kad verslo identifikatorių (logotipų, interneto svetainių, įvairaus tipo ir pobūdžio reklamų ir kt. panašaus pobūdžio priemonių) naudotojų teisės turi būti ginamos, jei nustatoma, kad tokios jų teisės yra ankstesnės, t. y. jeigu verslo identifikatoriai buvo pradėti naudoti anksčiau nei ginčijamos teisės į domeną. Kasacinis teismas konstatavo, kad ieškovės el. pašto adrese, logotipe ir vizitinėse kortelėse naudotas žymuo „Skandinavijos kelias“ buvo jos verslo identifikatorius (vėliau registruotas kaip ieškovės pavadinimas). Jis pripažintinas ankstesne jos turima teise. Kasacinis teismas taip pat išaiškino, kad tais atvejais, kai domeną įregistravęs asmuo nenaudoja jo savo veikloje, vien domeno registracijos faktas nesuteikia tokiam asmeniui papildomų teisių prieš kitus domeno vardą sudarančio žymens naudotojus, kurie turi ankstesnių teisių į tokį žymenį. Kilus ginčui, turi būti vertinamas tokio asmens sąžiningumas tiek registruojant, tiek vėliau naudojant domeną, o nustačius nesąžiningumą, domeno registracija gali būti panaikinama ginant ankstesnių teisių į jo vardą sudarantį žymenį turėtojus. Kasacinis teismas konstatavo, kad sąžiningos komercinės praktikos neatitinka atvejais, kai ūkio subjektas, naudodamas automatinę nuorodą ir aiškiai neidentifikuodamas savo įmonės kaip paslaugų teikėjos, pasinaudoja kito ūkio subjekto vardu, jo žinomumu, įgytu klientų pasitikėjimu ir taip gauna (ar sudaro sąlygas gauti) sau komercinės naudos. Nesąžiningo domeno naudojimo atvejais vien principo „kas pirmas, tas laimi“ laikymasis (ankstesnis domeno vardo registravimas) nesudaro pakankamo pagrindo atmesti kito ūkio subjekto reikalavimą panaikinti ginčijamo domeno vardo registraciją, jeigu tokį reikalavimą pareiškęs asmuo turi teisėtą interesą naudoti domeno varde esantį žymenį. Kasacinio teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismo nustatyta aplinkybė, kad ginčo domenas buvo naudojamas atsakovo įmonei (ieškovės konkurentei) teikiant analogiškas paslaugas, kaip ieškovė, savo interneto svetainėje aiškiai neidentifikuojant, jog paslaugas teikia kita bendrovė, vartotojus atitinkamai nukreipiant į atsakovo bendrovės interneto svetainę, sudaro pagrindą spręsti, kad tokios domeno naudojimo sąlygos patvirtina atsakovo nesąžiningumą. Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo sprendimą ir paliko galioti pirmosios instancijos teismo sprendimą.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. kovo 1 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-68-469/2017

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

Gynėjų g. 6, 01109 Vilnius

Tel. + 370 5 2 616 466

Faks. + 370 5 261 6813

El. paštas: lat@teismas.lt

www.lat.lt